

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**AFRİKA'DA ÇOCUK İŞÇİLİĞİ: BENİN PARAKOU PAZARLARI
ÖRNEĞİ**

Hazırlayan

Oumarou SAMON YERO

18810301038

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül SİLİ KALEM

Konya-2022

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Oumarou SAMON YERO		
	Numarası	18810301038		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Sosyoloji Ana Bilim Dalı / Sosyoloji Bilim Dalı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans		
		Doktora		
Tezin Adı	AFRİKA'DA ÇOCUK İŞÇİLİĞİ: BENİN PARAKOU PAZARLARI ÖRNEĞİ			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Oumarou Samon Yero

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	Oumarou SAMON YERO		
	Numarası	18810301038		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Sosyoloji Ana Bilim Dalı / Sosyoloji Bilim Dalı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans		
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül SİLİ KALEM		
Tezin Adı	AFRİKA'DA ÇOCUK İŞÇİLİĞİ: BENİN PARAKOU PAZARLARI ÖRNEĞİ			

AFRİKA'DA ÇOCUK İŞÇİLİĞİ: BENİN PARAKOU PAZARLARI ÖRNEĞİ

Bu çalışma, Afrika'da Çocuk İşçiliği: Benin Parakou Pazarları Örneği hakkındadır. Gerçekten, uluslararası kuruluşların, hükümetlerin ve sivil toplum kuruluşlarının seferberliğine rağmen çocuk işçiliği, genel olarak dünyanın tüm bölgelerini etkileyen küresel bir olgudur. Afrika'da özelde ise Benin'in kuzeyinde Parakou ilinde çocuk işçiliği oldukça yaygın olarak görülmektedir. Özellikle çocukların pazar alanlarındaki varlığı dikkat çekicidir. Benin'in farklı bölgelerinden ve hatta bazen komşu ülkelerden gelerek Parakou ilindeki pazarlarda çalışan bu çocuklar, pazarlarda tüccarlar tarafından kullanılan iş gücünün büyük bir bölümünü oluşturmaktadır. Ancak bu çocukların hepsi para kazanmak için aynı faaliyetlerde bulunuyor olsa da buldukları konum farklıdır. Bunların arasında emanet çocuklar, ebeveynleri ile birlikte yaşayan çocuklar ve talebe çocuklar bulunmaktadır.

Bu araştırma "Çocukları çalışmaya iten sebeplerin neler olduğunu" tespit etmektedir. Çocukları pazarlarda çalışmaya iten nedenlerin anlaşılması ve bu durumun yansımalarının neler olduğuna dair tespitlere katkıda bulunmaktadır. Dolayısıyla, görüşmeye katılanların demografik özelliklerine ilişkin bilgiler, görüşmeye katılan çocukların ailelerine ilişkin bilgiler ve görüşmeye katılan çocukların çalışma yaşamına ilişkin bilgiler vererek sorunun çözüme bir katkı sağlamayı amaçlar.

Bu çocukların çoğunluğu yoksul ailelerden gelmektedir. Gelecekteki yaşamlarını sağlıklı devam ettirmeleri ve sosyalleşmeleri için gerekli olan sosyoekonomik ve sosyokültürel faktörleri öğrenebilmeleri gerekmektedir. Bu da sorunun tespitini zorunlu kılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk işçiliği, pazar, kültür, Benin, Parakou.

ABSTRACT

ABSTRACT

Author's	Name and Surname	Oumarou SAMON YERO		
	Student Number	18810301038		
	Department	Department of Sociology		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)		
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	Dr. Faculty Member Ayşegül SİLİ KALEM		
Title of the Thesis/Dissertation	CHILD LABOR IN AFRICA : AN EXAMPLE OF PARAKOU MARKETS IN BENIN			

CHILD LABOR IN AFRICA : CASE OF BENIN PARAKOU MARKET

The survey focuses on Child Labor in Africa : Example of Benin Parakou Markets. Indeed, despite the mobilization of international organizations, governments and non-governmental organizations, child labor is a global phenomenon affecting all parts of the world. Child labor is very common in Africa, especially in Parakou province in the north of Benin. Exceptionally, the presence of children in the market areas is remarkable. These children, coming from different parts of Benin and sometimes even from neighboring countries, working in the markets in Parakou province make up a large part of the workforce employed by the traders of these markets. However, although these children are all engaged in the same activities to earn money, their status is different. These include foster children, children living with parents, and Student children.

The main goal of this qualitative survey is to know "What are the reasons that push children to work?" More clearly, the main goal of this survey is to contribute to the reflections of child labor in order to understand the reasons that push children to work in markets. Therefore, information about the demographic characteristics of the interviewed children, information about the families of the children participating in the interview, and information about the working life of the children who participated in the interview are given. In this study, qualitative research method was used depending on the purpose and problem of the research. For the purpose of the research, snowball sampling was used.

Finally, several factors explain child labor. On the one hand, there is the socio-cultural factor, which is part of the logic of their socialization to enable these children to face the future life, and on the other hand, there is the socio-economic factor. Because most of these children come from poor families.

Keywords: Child Labor, Market, Culture, Benin, Parakou.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
TEŞEKKÜR.....	ix
KISALTMALAR.....	x
TABLolar	xi
EKLER.....	xii
GİRİŞ	1
1. ARAŞTIRMANIN KONUSU	5
2. ARAŞTIRMANIN AMACI	5
BİRİNCİ BÖLÜM	6
ÇOCUK İŞÇİLİĞİNE GENEL BAKIŞ	6
1. ARAŞTIRMANIN YAPILDIĞI YERE İLİŞKİN BİLGİLER.....	6
1.1. Coğrafi Yapı	6
1.2. Tarihçe	7
1.3. Nüfus	9
1.4. Kültür.....	10
1.5. Ekonomi	11
1.6. Sosyo-ekonomik Özellikler.....	13
1.7. Sosyo-kültürel Yapı	15
1. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE	18
1.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	18
1.1.1. Çocuk Kavramı.....	18
1.1.2. Çocuk İşçi Kavramı	21
1.1.3. Çocuk İşçiliği ve Çocuk Sömürüsü Ayrımı.....	23
1.2.KURAMSAL ÇERÇEVE	25
1.2.1. Teorik Literatür	25
1.2.2. Ampirik Literatür.....	27
1.3. DÜNYA'DA ÇOCUK İŞÇİLİĞİ.....	31
1.4. BENİN'DE ÇOCUK İŞÇİLİĞİ	35
1.5. DÜNYADA ÇOCUK İŞÇİLERİNİN MEVCUT DURUMU	37
1.6. BENİN'DE ÇOCUK İŞÇİLERİNİN MEVCUT DURUMU.....	38

1.7. ÇOCUĞU PAZARLARDA ÇALIŞMAYA İTEN TEMEL SEBEPLER	39
1.7.1. Yoksulluk	40
1.7.2. İşsizlik.....	41
1.7.3. Göç	41
1.7.4. Eğitim ile ilgili Nedenler.....	42
1.8. ÇALIŞAN ÇOCUKLARIN ÇALIŞTIKLARI YERLER	43
1.8.1. Tarım Sektöründe Çalışan Çocuklar	43
1.8.2. Pazarlarda Çocuk İşçileri.....	44
II. BÖLÜM	45
ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ	45
2.1. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	45
2.2. EVREN VE ÖRNEKLEM.....	46
2.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	47
2.4. VERİ KAYNAKLARI VE VERİ TOPLAMA TEKNİĞİ.....	47
2.5. ANALİZ VE YORUM.....	48
2.6. ARAŞTIRMANIN KISITLILIKLARI.....	48
2.7. PAZARA GENEL BİLGİLER	49
2.8. ÇOCUK İŞÇİLİĞİ İLE İLGİLİ HUKUKSAL DÜZENLEMELER	49
2.9. ULUSLARARASI DÜZENLEMELER	49
2.9.1. Birleşmiş Milletlerin Başlıca Düzenlemeleri	49
2.9.2. Afrika Birliği Düzenlemeler	51
III. BÖLÜM.....	53
3.1. Çocukların Sosyo-Demografik Özellikleri	53
3.1.1. Özet Tablo Görüşmeye Katılan Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgiler	53
3.1.2. Görüşmeye Katılan Çocukların Yaş ve Cinsiyetine İlişkin Bilgiler	54
3.1.3. Görüşmeye Katılan Çocukların Eğitim Durumlarına İlişkin Bilgiler	56
3.1.4. Okulu Bırakan Çocuklara İlişkin Bilgiler.....	57
3.1.5. Okula Hiç Gitmemiş Çocuklarda Bilgiler	58
3.1.6. Çalışan Çocukların Düşük Akademik Performansına İlişkin Bilgiler	61
3.1.7. Görüşmeye Katılan Çocukların Yaşadıkları Semte İlişkin Bilgiler	64
3.2. Görüşmeye Katılan Çocukların Ailelerine İlişkin Bilgiler	66
3.2.1. Anne-Babanın Sağ/Ölü Olma Durumu	66

3.2.2. Anne Babanın Eğitim Durumu.....	67
3.2.3. Ailenin Tek Eşlilik / Çok Eşlilik Durumu.....	68
3.2.4. Anne Babanın Yaptıkları İşler ve Çalışma Durumu.....	69
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	71
KAYNAKÇA.....	75
EKLER.....	86
EK 2 : YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU	100
EK 3: GÖZLEM FORMU	103
EK 4: ARAŞTIRMA İZİNİ VE REKTÖRLÜK ONAYI.....	104
EK 5 : GÖRÜŞMECİLERİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ VE MÜLAKAT TARİHLERİ	105

TEŞEKKÜR

Her şeyden önce, çocukluğumdan bu yana her alanda bana destek veren ebeveynlerime teşekkür ederim. Canım annem Aissatou GADO, canım rahmetli babam Bani SAMON YERO siz yanımda bulunmasaydınız buraya kadar gelemezdim. Babamın, yokluğunda şu cümlenin anlamını çok daha iyi anlıyorum: "Ne fedakarlık gerektirirse gerektirsin her zaman başladığımız işi bitirin evlatlarım." Tez çalışmam boyunca bana kılavuzluk eden, akademik anlamda bütün zorluklara rağmen yanımda olan danışman hocam Dr.Öğrt. Üyesi Ayşegül SİLİ-KALEM'e sonsuz teşekkürler. Onun gibi bir danışmanla çalıştığım için çok şanslıyım. Bu çalışma sırasında verdiği bilimsel destek ve bu çalışmanın tamamlanması için gösterdiği sabır dolayısıyla kendisine teşekkür ederim. Ayrıca, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyoloji Bölümünün tüm hocalarına verdikleri eğitim için teşekkür ederim. Özellikle de araştırma görevlisi Öner ATAY'a yardımlarından dolayı teşekkür ederim. Benin'deki Abomey-Calavi Üniversitesi Sosyoloji-Antropoloji Bölüm Başkanı Sayın Azizou CHABI IMOROU'ya teşekkür ederim. Hayatı kolaylaştıran eşime ve hayatımı güzelleştiren Çocuklarım Kays ve İyad'a teşekkür ederim. Bu çalışma aracılığıyla sizi hayatta azimli ve kararlı olmaya davet ederim. Son olarak akademik hayatımda her zaman benim yanımda olan ağabeyim Boubacal SAMON YERO'na tez boyunca verdiği destek için teşekkür ederim.

Oumarou SAMON YERO

KISALTMALAR

AKB : Afrika Kalkınma Bankası (African Development Bank)

BADET: Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu (Economic Community of West African States)

BAKB : Batı Afrika Kalkınma Bankası (West African Development Bank)

BM : Birleşmiş Milletler (United Nations)

ÇKIUP : Çocukların Korunmasına İlişkin Ulusal Politika (National Policy for the Protection of Children)

ÇSGB : Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

DB : Dünya Bankası (World Bank)

DİSK : Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu

İLO : Uluslararası Çalışma Örgütü (International Labor Organization)

İMF : Uluslararası Para Fonu (International Monetary Fund)

İPEC: Çocuk İşçiliğinin Sona Erdirilmesi Ulusal Programı (International Programme on the Elimination of Child Labour)

MCEA/B : Eğitim ve Okuryazarlıktan Sorumlu Bakanlık / Benin (Ministry in charge of Education and Literacy / Benin)

UNESCO : Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)

UNICEF : Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Yardım Fonu (United Nations International Children's Emergency Fund)

WHO : Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization)

TABLolar

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Çocuk İşçilerin Yaş, Cinsiyet ve Durumu-----	53
Tablo 2. Araştırmaya Katılan Çocukların Yaş ve Cinsiyetine İlişkin Bilgiler-----	54
Tablo 3. Görüşmeye Katılan Çocukların Eğitim Durumlarına İlişkin Bilgiler -----	56
Tablo 4. Çalışan Çocukların Düşük Akademik Performansına İlişkin Bilgiler-----	62
Tablo 5. Görüşmeye Katılan Çocukların Yaşadıkları Semte İlişkin Bilgiler-----	64
Tablo 6. Görüşmeye Katılan Çocukların Anne-Babalarının Sağ/Ölü Olma Durumlarına İlişkin Bilgiler -----	66
Tablo 7. Ailenin Tek Eşlilik / Çok Eşlilik Durumu -----	68

EKLER

EK 1: FOTOĞRAFLAR -----	86
EK 2: YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU-----	100
EK 3: GÖZLEM FORMU-----	103
EK 4: ARAŞTIRMA İZİNİ VE REKTÖRLÜK ONAYI-----	104
EK 5: GÖRÜŞMECİLERİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ VE MÜLAKAT TARİHLERİ-----	105

GİRİŞ

Çocukların, kendi ailelerinin ekonomik üretimine katkıda bulunmaları, sanayileşme ve dünya üzerinde görülen çeşitli krizlerle beraber ortaya çıkmıştır. World Vision (Dünya Görüşü) adlı kuruluş tarafından hazırlanan raporda, Dünya'da 21. yüzyılda karşılaşılabilecek en önemli 10 sorun sıralanmıştır. Açlık, savaş, yoksulluk, çevre sorunlarının yanında bir de çocuk işçiliği bulunmaktadır (Bulut, 1994: 144).

Birleşmiş Milletlere (2021) göre dünyada 160 milyon çocuk işçi çalıştırılmaktadır. Azaltma önlemleri almadan, Corona virüsü nedeniyle 2020'de 160 milyon olan çocuk işçi sayısı 2022'nin sonunda 168,9 milyona yükselebilir.

1980'li yıllarda Benin'de çocuk ticareti dinamikleri, tarım ve kayıt dışı sektördeki yüksek işgücü talebi nedeniyle komşu ülkelere kıyasla yoğunlaştı. (Adanguidi J. ve Tollegbé A., 2012 : 224). Belirtilmelidir ki, bu sorun ülkenin büyük şehirlerdeki "emanet edilen çocuklar" olgusunun damgasını taşımaktadır. « Çocuklar daha iyi bir yaşam sürdürmeleri için kırsal kesimlerden, kasabadaki akrabalarının yanına ev işlerini yapmak için gönderilmektedirler » (J-P. Lachaud, 2008 : 49). Bugün, Kuzey Benin'in büyük şehirlerinde dikkat çekici olan "talebe fenomeni"dir. Talebeler; okumak, ezberlemek ve çeşitli dini bilgiler kendilerine öğretilmek üzere medreselerde hocaların yanlarında bulunan çocuklardır.

Ulusal Çocuk Koruma Politikası'nda yer alan bir durum analizinde şunlar vurgulanmaktadır: "Çocuğun yakın çevresi sadece bir bakım, sevgi ve koruma yeri değildir; aynı zamanda aile ortamında görülen birçok şiddet türü çocuğu etkileyebilir. Aile çevresinde, ebeveynler temel ihtiyaçlarını karşılayamadığında çocuk ihmal

kurbanı olabilir. İhmal, çocuk ne kadar küçükse bir o kadar hayatta kalmasını tehlikeye atıp daha ciddi sonuçlara yol açabilmektedir. (ÇKİUP, 2012 : 9-10)

Parakou Benin pazarlarında çalışan çocukların durumlarına bakıldığında çocukların erken yaşlardan itibaren çalışma hayatına dahil olmaları, maruz kaldıkları istismarın açık bir örneği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çocuk işçiliği dünyanın tüm bölgelerini etkileyen küresel bir olgudur. Bu nedenle sürdürülebilir kalkınma hedeflerini benimserken dünya toplumları 2025 yılına kadar çocuk işçiliğini sona erdirme taahhüdünde bulunmaktadır. Uluslararası Çalışma Örgütü, «çocuk işçiliğinin kaldırılması» sloganıyla uluslararası kuruluşların bu konudaki fikir birliğini ifade etmektedir (Bonnet & Schlemmer, 2009). Çocuk işçiliği meselesini bir tez konusu olarak ele almak, toplumun savunmasız katmanını oluşturan çocukların toplumun temelinde bulunduğunu kabul etmek anlamına gelir (UNICEF, 1997). Çünkü, bugünün çocukları ve gençleri, yarının toplumlarını ve milletlerini oluşturacaktır (Fourn, 2011 :27). Çocukların dünyanın geleceği için temsil ettikleri ile varoluş durumları arasındaki bu uçurumun bilincinde olan UNICEF Direktörü Henrietta H. Fore bu durumu, "Küresel bir topluluk olarak gençleri önemsemeliyiz geleceğimiz onların elindedir" şeklinde ifade etmektedir. (UNICEF, 2018) UNICEF İcra Direktörü Anthony Lake da "Bu dünyada yüz milyonlarca çocuğa doğru bir hayat verememek, sadece onların geleceklerini tehdit etmeyecek, böyle bir durumun dezavantajları nesilden nesile aktararak toplumların geleceğini tehlikeye atacaktır." diyerek çocuk konusundaki öneme, ve geleceğe atıfta bulunmuştur. Dolayısıyla dünyanın bunun farkında olması bu görünmez işçilerin, çocukluklarını yaşamaları ve

haklarından yararlanmalarına izin verilmesi ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır (UNICEF, 1997: 33).

Bu noktada sosyolojide çocuk işçiliği sorunuyla ilgili çalışmalarda, büyük ölçüde bu olgunun nedenlerine, sonuçlarına ve artan boyutuna dayalı olarak teşhislerin yapıldığı ya da çocuk işçiliğiyle mücadele stratejileri üzerine durulduğu dikkati çekmektedir. Bu sayede, çocukların sömürülmelerinin önüne geçilmek istenmektedir. Bu çalışmanın özelliği ise genel olarak çocuk işçiliği, özellikle de pazarlardaki çocuk işçiliği sorununun anlaşılmasına katkıda bulunmayı amaçlamasıdır. Çünkü çocukların madenlerde, tarlalarda, sokakta ya da pazarlarda çalışmalarının kendi gelecekleri için kaygı verici olduğu düşünülmektedir. Çocuk işçiliğinin, çocukların eğitiminin önündeki temel engel olmaya devam etmesi ise endişe vericidir (ILO, 2013).

Çocuk işçiliğinin okullaşma üzerindeki etkisine ilişkin yapılan gözlemlerin fakir ülkelerle, gelişmekte olan ülkeler arasında neredeyse aynı durumda olduğunu söylemek mümkündür. Örnek olarak Türkiye'de Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonunun (DİSK) "Türkiye'de Çocuk İşçi olmak" başlıklı raporu ülkedeki çalışan çocuk sayısının 2 milyona yaklaştığını ortaya koymuştur. Bu rapor, çocukların %78'inin kayıtlı olmadığını göstermektedir. Raporda çarpıcı olan ise her yıl endüstriyel kazalarda hayatını kaybeden çocukların sayısının verilmesidir. İllüstrasyon yoluyla, bu raporda 2016 yılında iş kazalarında 56 çocuğun öldüğü bilgisi verilmiştir. Türkiye'de çalışan çocukların durumu pek parlak görünmese de Afrika'da durum daha da kötüdür. Halkının % 20'si çocuk işçilerden oluşan Afrika bu konuda dünyada birinci sırayı alıyor olması ile dikkati çekmektedir. Benin'de pazarlarda çalışan çocuklar yaygın olarak görülmektedir. Benin'de çocuk işçiliğini ilgilendiren bu konunun tercih

edilmesinin nedeni, bu çocukların gelecekte yaşayabilecekleri sorunları belirlemek ve çocuk işçiliği olgusunun açıklayıcı faktörlerini anlamaktır.

Bu çalışmada, Benin'deki Parakou pazarlarındaki çocuk işçiliği incelenmiştir. Çalışmanın birinci bölümünde çocuk ve çocuk işçiliği kavramları tanımlanarak, geçmişten bugüne çocuk işçiliği, çocuk işçiliğinin nedenleri ve sonuçları incelenecektir. Çalışmanın ikinci bölümünde, çocuk işçiliği ile mücadele kapsamında var olan hukuksal düzenlemeler dünya ve Benin özelinde ayrı ayrı incelenecektir. Çalışmanın son bölümünü ise, alan araştırması oluşturmaktadır. Bu bölümde ilk olarak araştırmanın amacı, konusu, yöntemi, önemi, kısıtlılıkları ve araştırma yöresi hakkında bilgi verilmiştir. Ardından 30 işçisi çocuk ile yapılan nitel çalışma sonucunda elde edilen bulgular; araştırmaya katılan işçilerin demografik özellikleri, eğitim durumları (okulu bırakan çocuklara ilişkin bilgiler, okula hiç gitmemiş çocuklara ilişkin bilgiler, çalışan çocukların düşük akademik performansına ilişkin bilgiler), çocukların ailelerine ilişkin bilgiler, çocukların çalışma yaşamına ilişkin bilgiler, çocukların pazarlarda maruz kaldıkları tehlikelere ilişkin bilgilerden oluşmaktadır.

1. ARAŞTIRMANIN KONUSU

Bu araştırma, Kuzey Benin'de pazarlardaki ocuk işçiliği ve bunun sonucunda çocukların bedensel ve ruhsal gelişimleri, eğitim süreçleri ve sosyalleşmeleri üzerindeki etkilerini ele almaktadır.

Görüşmeye katılanların demografik özelliklerine ilişkin bilgiler, görüşmeye katılan çocukların ailelerine ilişkin bilgiler ve görüşmeye katılan çocukların çalışma yaşamına ilişkin bilgiler araştırmanın verilerini oluşturmaktadır.

Araştırma kapsamında toplanan veriler, Parakou'da pazar işçiliği yapan çocukların yaŐantılarının genel tablosunu çıkarmak ve sorun tespiti yapabilmek adına önemli görülmektedir.

2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Çalışmanın amacı, kuzey Benin'deki Parakou pazarlarında çocukları çalışmaya iten nedenleri anlamaktır. Araştırmada pazarlarda çalışan çocukların eğitim durumları, ailelerinin durumu, yürüttükleri faaliyetler ve hepsinden önemlisi pazarlardaki faaliyetlerine bağlı risklerin incelenmesi söz konusudur.

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇOCUK İŞÇİLİĞİNE GENEL BAKIŞ

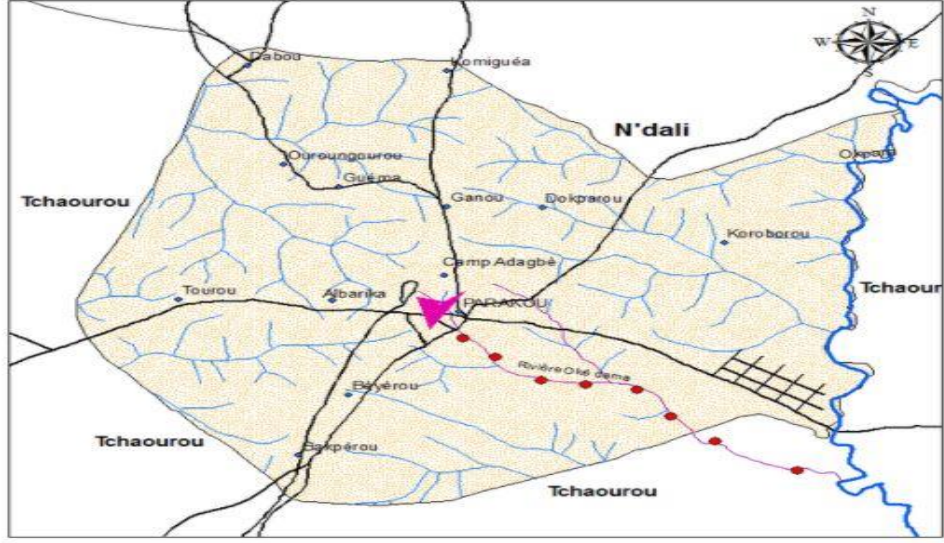
1. ARAŞTIRMANIN YAPILDIĞI YERE İLİŞKİN BİLGİLER

Parakou adı, "herkesin şehri" anlamına gelen bir Dendi kelimesinden gelir. Parakou, Kuzey Benin'deki en büyük şehir ve Borgou bölümünün vilayetidir. Bu kozmopolit şehir tarihi, kültürü ve ekonomisi ile tanyalım. Şu şekilde tanıtılabilir:

1.1. Coğrafi Yapı

Cotonou'ya 415 km uzaklıkta bulunan Parakou komünü, Kuzey Benin'in ana şehir merkezi ve Borgou bölümünün başkentidir. Kuzeyde N'Dali komünü, güneyde, doğuda ve batıda Tchaourou komünü ile sınırlanmıştır. Toplam 441 kilometrekarelik bir alanı kapsayan toplam 41 mahalle ile üç bölgeye ayrılmıştır.

Kuzeyi güneye bağlayan demir yolunun son durağı olan Parakou, önemli bir uluslararası kara yolu kavşağıdır. Aktif kentsel nüfusun neredeyse %90'ını işgal eden kayıt dışı sektör (dükkanlar, yemek, dikiş, mekanik vb.) orada baskındır.

Kaynak: ADJE DARIUS, 2018

1.2. Tarihçe

Benin'deki tüm büyük şehirler gibi Parakou da zengin ve çatışmalı bir tarihe sahiptir. Bariba diline sahip olan Nikki Prensi tarafından kurulmuştur. Bu prensin babası Kobourou Akpaki, annesi ise Savè'den bir Yoruba kadındır. Eskiden bu Bariba Krallığı'na Kobourou Krallığı deniyordu. Şehrin kuruluşu Wassangari tüccarları tarafından 16. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Sinaguru tahtı, kan bağı ile bir Wasangari tahtı olarak tanınmasa bile Bariba dilinde "Koroku Tem" olarak adlandırılan Parakou Krallığı, Kouande, Kandi gibi Baruwuu'nun (Bariba şehri) diğer tüm Wasangari krallıkları ile hemen hemen aynı yapıya sahiptir.

Parakou Krallığı iki krallığa bölünmüştür: Siyasi ve idari şefin tahtı (sarayları Parakou şehrinin Sinaguru Bölgesi'nde bulunan Akpaki) ve toprak şefinin tahtı (Gbeeguruu Suno veya Sina Wobagi), N'Dali komünündeki Gbeeguruu'da bulunur ancak ilk yerleşim yerleri Parakou şehrinin kuzey eteklerinde Komi-Gea'daydı.

Parakou'nun özelliği, aynı zamanda bir delege veya yönetici arazi şefi (sarayı Parakou şehrinin Kpébié Bölgesi'nde bulunan Kpebie Suno) olmasıdır¹.

Nikki'nin Sinaboko'su (Nikki'nin Büyük Kralı), Parakou'nun ilk kralının üvey babasıdır ve saf bir Wasangari eğitimi almıştır. Parakou'da Sinaguruu tahtına çıkmadan önce, daha sonra Nikki'nin imparatorluk tahtını talep etmek isteyen her prens, Wasangari'nin arzuladığı Goobiru (asillik) unvanını taşımıştır. Bu yüzden günümüzde yaygın olarak "Passo" olarak bilinen "Kpaasoo" başlığıdır. Profesör Léon Bio Bigou'ya göre Sinaboko, imparatorluk sarayının yakınında bu asalet unvanını taşıyan ilk prenstir.

Başkent Nikki'den ayrılıp Sinaguruu'ya (Parakou) yerleştikten sonra, kendisini yetiştiren baatönu / Bariba ortamında, Kpaasoo'da tutmak için siyasi ve idari lider statüsüne sahip olan Goo'bi'ye (Soylu) Akpari Koburu unvanı verilmiştir. Ayrıca, Sinaboko ve mahkemesi onu Nikki'nin bağrında tutmaya karar vermiş ve bu hanedan kolunun prensleriyle aynı niteliklere sahip Makararu hanedan şubesi adıyla onu kurumsallaştırmıştır.

Baatömbu (Bariba), krallığın nüfusunun çoğunluğunu oluştursa bile çeşitli kökenlerden (Hausa, Zarma / Dendi, Yoruba, Gurmache, Mandingo, vb.) tüccarlar, bir dereceye kadar ekonomik refaha ve krallığın gelişimine katkıda bulunmuşlardır. Parakou'da, Fulani ve Nagot da krallığın ayrılmaz bir parçasıdır. Bugünlerde Adja, Fon, Lokpa, Otammari gibi Benin'in her yerinden ve dünyanın farklı yerlerinden başka

¹ <https://books.google.com.gh/books?id=0yGPTsRubWEC&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false> Erişim Tarihi : 10.01.2022

milletlerden de insanlar vardır. Sinaguruu, Kpebie, Komi-Gea (Tiinre) ve tüccarların karargahından (Aruseke Pazarı) oluşan krallığın çekirdeğidir. Günümüzde Parakou şehri olarak adlandırılan şehir merkezi, krallığın büyük bir kısmı için yapılan toprak yönetimi anlaşması çerçevesinde yapılan bölünmelerle Tchaourou, N'Dali ve Bassila komünleri arasında bölünmüştür².

1.3. Nüfus

Son nüfus ve konut sayımı sonuçlarına göre parakou belediyesi 2013 yılında 150.819 nüfuslu bir nüfusa sahipti. bariba'lardan (%29.4), fon'lardan (%18.4), dendi'lerden (%15.4) oluşan heterojen bir nüfustur ve nagot'lar (%14.9) da nüfusta yer almaktadır.

Tahminlere göre 2016 yılında Parakou'nun nüfusu 296 bin; 2019'da 342 bin ve 2021'de 375 bin nüfusa sahiptir.³

Bu dört etnik grubun dışında, Parakou'da başka gruplar da temsil edilmektedir, bu da topluma kozmopolit bir karakter kazandırmaktadır. Coğrafi konumu ve hinterlandın ülkelerine (Nijer, Burkina Faso, Mali) yönelik bir geçiş şehri statüsü nedeniyle, üçüncül sektör orada en gelişmiş sektördür ve nüfusun yaklaşık %45'ini istihdam etmektedir.

² <https://parakou-bibou.com/histoire-royaumes-nord-benin/> Erişim tarihi : 17.12.2021

³ <https://populationstat.com/benin/parakou> Erişim tarihi: 14. 02. 2022

1.4. Kùltür

Parakou'da Dahomey'in Uygulamalı Araştırma Enstitüsü Başkanlığı'nda kurulmuş olan Parakou Müzesi, geleneksel mimari, botanik bahçesi, fauna, flora, zooloji, etnoloji, arkeoloji, giyim sanatı, sosyal ve sanatsal yaşam aracılığıyla Benin'in ulusal ve bölgesel kùltürünü ele almaktadır. Temeli 11 Kasım 1969'da atılmış olan müze inşaati, 6 Eylül 1972'de 55 hektarlık bir çevrenin sınırlandırılması, bir kuyu kazılması ve 1974'te üç tatanın (Benin'in kuzeyindeki geleneksel evler) restorasyonu ile başlamıştır. Ancak nakit akışı sorunu nedeniyle Mart 1974'te çalışma durdurulmuş ve 1990'larda tata bakıma muhtaç hale gelmiştir. 1999'da devlet, orijinal projenin, mimari ve etnografik yönlerine yeniden odaklanarak projeyi yeniden başlatmıştır. Müze 28 Haziran 2004 tarihinde ziyarete açılmıştır.

Koleksiyon olarak müze, çocuklar için eğitim atölyelerinin bulunduğu bir binadır; üç ev ve Borgu bölümünün geleneksel mimarisini çağrıştıran bir kapı evinden oluşmaktadır. "Blok" olarak adlandırılan her ev, sergi odası, rezerv veya ofis olarak hizmet verip dokuz yuvarlak kulübeden oluşturulmuştur. Evlerin farklı işlevleri vardır; müze bloğu, konut sergileri, yönetim bloğu ve zanaatkarlar tarafından işletilen zanaat bloğu. 2008 yılında, geçici sergilere ev sahipliği yaptığı için dördüncü bir blok yapım aşamasındaydı. Etnografik koleksiyon, çeşitli kategorilere ayrılmış 563 envanterli nesne içerir; ev mobilyaları, tarım aletleri, dövme ve dokuma aletleri, tuzaklar veya engeller, çanak çömlek, güç özellikleri, kültürel nesnelere, savaş ve av silahları, müzik aletleri, sanat kıyafetleri ve arkeolojik malzemeler ile hazırlanmıştır.

Baatonu kùltür alanının paylaştığı Têkê, Fôkpaï, Wuru gibi danslar da vardır. Tüm geleneksel Benin toplumlarında olduğu gibi dans, baatonu kùltür alanının bir

parçasıdır ve bir geleneğin aktarılmasına, bir ritüelin yapılmasına, bir geleneğin onurlandırılmasına olanak tanır. Tanrıya ibadet ve bir olayı kutlamak bu ritüeller arasında yer alır. Ayrıca Têkê, Fôkpaï, Wuru adlı geleneksel danslar vardır. Tako, geleneksel kıyafet alışkanlıklarının en önemli olanı olarak görülmektedir.

1.5. Ekonomi

Parakou'da ekonomik sektörler çok sayıda ve çeşitlidir. Ancak bu ekonomik faaliyetler ilkel bir şekilde uygulanmaktadır. Bu bağlamda Parakou'da ekonomik düzeni sağlayan faaliyetlerin karşılaştığı çeşitli sorunları not etmek gerekir. Bu bölümde tarım, üretim, el sanatları ve ticaret hakkında konuşmak söz konusudur. Bu faaliyetlerin çoğu, gevşek bir şekilde organize edilmiş ve gayri resmi olarak uygulanmaktadır.

Parakou komünü geniş bir tarıma sahiptir. Sulak alanlarda (nehir havzaları ve ovalar) periyodik uygulanan transit tarım ile mevsimlerin ritmine uyum sağlayabilir. Başlıca ürünler tahıllar, yumrular ve baklagillerdir. Tarımın karşı karşıya olduğu sorunlar, toprakların sürekli tükenmesiyle bağlantılıdır. Buna, girişimleri desteklemek için kullanılan fonların eksikliğini de eklemek gerekmektedir. Teknik denetim ile ilgili olarak tarım sektörünün şu anda denetim personelinin belirli alanlarında yetersiz olması veya hatta mevcut olmayan personelle sonuçlanan bir personel krizi içinde olduğu da tespit edilmiştir. Tarım sektörünün finansmanı büyük ölçüde Benin eyaleti tarafından sağlanmaktadır. Batı Afrika Devletleri Topluluğu (ECOWAS), Afrika Kalkınma Bankası (AKB), Batı Afrika Kalkınma Bankası (BAKB) küçük bir kısmı destekleyebilir.

Hayvansal üretimden de bahsedilebilir. Aslında, belediye sürüsü şunlardan oluşmaktadır: sığır, koyun, keçi, domuz, kümes hayvanları vb. Belediyedeki hayvan tüketimi, departman tüketiminin yaklaşık %40'ını temsil etmektedir. Parakou da büyük bir hayvancılık pazarı da vardır.

Parakou komünündeki el sanatları, resim, marangozluk, demircilik, heykel, mekanik, dokuma, kuyumculuk, kaynak, goblen gibi bazen modern ama aynı zamanda ilkel aşamada olan küçük esnaf tarafından devam ettirilmektedir. Zanaatkarlar grup veya dernekler halinde örgütlenmişlerdir. Böylece Parakou Belediyesi'nde 1500'den fazla üyeden oluşan 19 grup veya temel dernek bulunmaktadır. Bu taban grupları veya dernekleri iki federal birliğe ayrılmıştır.

Bazen zanaat endüstrisi için destekten yararlanılmaktadır. Zanaat sektörünün temel sorunları şunlardır: yetersiz zanaatkar eğitimi, faaliyetin gerçekleri için finansmana erişim zorluğu, esnaf tabanının kötüye kullanılması, Parakou Belediyesindeki turistik yerlerin ve cazibe merkezlerinin tanıtımında başarısızlık.

Küçük ve orta ölçekli işletmelerle ilgili olarak belediyede resmi olarak kayıtlı 700'den fazla işletme bulunmaktadır. Söz konusu şirketleri faaliyet sektörlerine göre dağıtmak neredeyse imkansızdır; her şirketin hemen hemen tüm sektörlerde faaliyet gösterdiğine söyleyebiliriz.

Parakou'nun, Cotonou'dan sonra Benin'deki ikinci sanayi şehri olduğu belirtilmelidir. Ancak bu şirketlerden bazıları resmi olarak kayıtlı oldukları faaliyetler dışında faaliyet göstermektedir. En aktif şirketler şunlardır: SONAPRA, COTEB, SOBEBRA ve AGRICAL-BENIN; bir kaju fıstığı fabrikası. Sektörün gelişmesi için gereken değerler, yerel tarımsal ham maddelerin mevcudiyeti ve 337 hektarlık bir

serbest sanayi bölgesinin varlığından kaynaklanmaktadır. Sanayilerin kurulmasıyla birlikte temel donanımlar devreye alınmıştır. Bunlar telefon hatları, elektrik gücü, akan su vb. Diğer bir avantaj ise bu endüstrilerin asfalt yollarda yer almasıdır. Ancak küçük ve orta ölçekli işletmeler (KOBİ'ler), sanayi bölgesinin hizmet vermemesi, girişimcilerin ve sanayicilerin uygun finansmana erişiminin güçlüğü, girişimciler için yetersiz bilgi ve eğitim, enerji açığı, yerel olarak işlenmiş ürünler için satış noktalarının olmadığını gösterir.

Ticarete kayıt dışılık hakimdir. Gerçek şu ki mesleği icra etme koşullarını kolaylaştırmak için tasarlanmış piyasa altyapıları vardır. Kasaba, Kuzey Benin'in her yerinden ve ayrıca tarımsal komşulardan (Borgou ve Alibori departmanlarından gelen tahıllar, yumrular, narenciye, kümes hayvanları vb.) mamul mallardan ziyade akışları kaydeden bölgesel bir pazara sahiptir. Enformel sektörde bulunarak her türlü zanaatkar (üretim, sanat, hizmet, inşaat), perakende tüccarlar (yerleşik ve gezici); taşıyıcılar (iki tekerlekli araçlar, kamyonlar, taksiler vb.) küçük gayri resmi girişimcilerin çoğu, güvencesiz malzemelerden yapılmış barınaklarda veya özellikle yollarda, halka açık yerlerin anarşik işgalinde faaliyet göstermektedir.

Bu faaliyetlerin ağırlığı Parakou Belediyesinin ekonomisinde çok önemlidir. Çünkü bu faaliyetler istihdam yaratma fırsatları sunmaktadır. Sonuç olarak bu faaliyetler geliştirilmeyi hak etmektedir. El sanatları ve ticaret gibi Parakou'da yönetilen tüm ekonomik sektörlerde dikkate değer bir çocuk varlığı vardır.

1.6. Sosyo-ekonomik Özellikler

Ebeveynlerin zor ekonomik koşulları, genel olarak çocuk işçiliğinin temel nedenlerinden biridir. Genellikle gelir kaybı veya yetersizliği, hane halkının kötü

yaşam koşulları, sosyal eşitsizlikler olarak açıklanan bu ekonomik koşullar ve en temel ihtiyaçların karşılanamaması, çocukları çalışmaya ve sömürüye yatkın hale getirmektedir. Bu artan yoksulluk ve çocuklarını okula gönderememe durumunda çocuklar, ebeveynlerinin izniyle veya kendi istekleriyle ailelerine destek olmak için iş piyasasına girmektedirler.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'na göre Benin'in 2019 yılı nüfusu 11 milyon 884 bin 127 kişi olup kişi başına düşen GSYİH 1.219 ABD dolarıdır (UNPD, 2019). Dünya Bankası (WB) verilerine göre 2018 yılında yoksulluk sınırının altında yaşayanların oranı %46,4 olup ortalama ömür 61 yaş olarak belirlenmiştir. Uluslararası Çalışma Ofisine göre işsizlik oranı %2,3 olmaktadır.

Aralık 2020'de 1500 hanede yapılan bir anket, hane halkı reislerinin %51'inin Mart ve Aralık 2020 arasında istihdam sorunlarını yaşadıklarını ve hanelerin %61'inin (özellikle ekonomi başkenti olan Cotonou'da) gelir kayıpları ve azalışları yaşadıklarını göstermiştir. Kırsal kesimde ise tarımsal girdi fiyatlarındaki artış ve satış fiyatlarındaki düşüş şok etkisi yaratmıştır.

Bu nedenle ekonomileri zayıf olan bu ülkelerin ekonomisi hala sadece ucuz iş gücü ile canlandırılmakta ve rekabet, işverenleri emeğin fiyatını düşürmek için her zamankinden daha fazlasını aramaya teşvik etmektedir (Schlemmer, 1997: 72). Böylece, hane geliri eksikliğinin ve işverenlerin açgözlülüğünün ilk kurbanlarının çocuklar olduğu görülür. Zira “onların yasal sorumluluk yaşının altında olması ve hukuka tabi olmayan özel statüleri, işverene, ebeveynlere veya patronlara sömürü fırsatları sunmaktadır” (Nieuwenhuys, 1996).

Ekonomik faaliyetlerde bulunan çocuklar genellikle ücret karşılığında bir vasi ile yerleştirilen çocuklardır. Ebeveynler, vasilerinin sorumluluğunda veya kendi inisiyatifleri ile çeşitli ürünleri, mağazada satışa göre avantajlı gibi görünen gezici satış yöntemiyle pazarlamaktadır. Gerçekten de birincil ve ikincil piyasalardaki çoğu tüccar, ürünlerini sunmak için müşterilere ulaşma ihtiyacını anlamıştır. Değerini kanıtlamış olan bu mantık, kayıt dışı ekonominin baskın olduğu bir ülkede sınırları kolaylıkla ölçülebilen resmi ticaretin mantığına direnmeye ve var olmaya devam etmektedir (Igue & Afouda, 1992). Bu nedenle ucuz iş gücü ve yeni müşterilere ulaşmadaki dinamikleri için tüccarlar tarafından çocukların işe alınması artmaktadır.

1.7. Sosyo-kültürel Yapı

Geleneksel bakış açısına göre çocuk işçiliği uzun zamandır çocukları sosyalleştirmenin bir yolu, yani çocukları yavaş yavaş çalışmaya hazırlayan ve onlara hayatta kalmalarını sağlayacak beceriler kazandıran bir süreç olarak görülmüştür⁴. Durkheim (1893), iş bölümü ile ilgili şunu vurgulamaktadır. “İş bölümünün, bölünmüş işlevlerin verimini artırmasından ziyade bölünmüş işlevlerin birbirine bağımlı hale getirildiğini” vurgular. Durkheim daha da ileri giderek iş bölümünün, genellikle ona atfedilenden daha önemli bir rol oynadığını belirtir. Durkheim «Toplumlarımıza sadece imrenilecek bir lüks bahşetmekle kalmayıp (...) ahlaki bir karaktere sahip olmalıdır çünkü düzen, uyum, sosyal dayanışma ihtiyaçları genellikle ahlaki olarak kabul edilmiştir» demektedir.

⁴ <http://www.travaildesenfants.org/fr/content/les-facteurs-explicatifs> Tarihi Erisim: 12.01.2022

Fellou (1981), Bambara kültüründe çocuğun iş bölümündeki rolünü örnek olarak şunu söylemektedir: “Çocuklar herhangi bir kuralı ister işte ister tarlada ister evde öğrenirler. Orada herkesin rolü vardır. Bambaralar arasındaki iş bölümü katıdır ve bir kadına düşen bir görevi yerine getiren bir erkeğin efemine olduğu söylenecektir (bambara dil'de musomogo do). Altı (6) yaşlarında (yürüeyebilen) çocuklar, ebeveynlerine tarlalara kadar eşlik etmektedir. Ondan önce, çocuklar belirli bir görevi olmadan işe katılırlar. Kızlarla ilgili olarak zaten altı (6) yaşında anne ve erkek çocuklarına kuş avlamalarında yardımcı olurlar ve işlerin devamlılığının kesintiye uğramaması için kendilerinden istenen hizmetleri sağlarlar.”

Azalou (2010), özellikle geleneksel Benin toplumunda, çocuklar arasında işin sosyalleşmesinin edebini göstermek için şunu vurgulamaktadır: “Yedi (7) yaşından itibaren çocuklar, günlük aktivitelerinde ebeveynlerini taklit ederek çok çeşitli şekillerde çalışırlar. Küçük ev işlerinden tarla işlerinde ve tarladan hasat edilen ürünlerinin pazarlanmasına kadar uzanan görevlerinde yardımcı olmaktadır”.

Aynı anlamda Kora'nın (2013) görüşü şu yöndedir: “Çocuk, anne babasına değil, aile grubuna aittir. Ebeveynlerin, çocukları şehirde yaşayan akrabalarına göndererek karar verdikleri aile grubunun değerlerini telkin ederek aile topluluğu geleneğinin sürekliliğini garanti altında tutarak onlara iyi bir eğitim almaları sağlanmaktadır. Onlara göre anne ve babasıyla birlikte yaşayan çocuk hiçbir zaman iyi bir eğitim alamaz çünkü çocuk eğitiminde herhangi bir kısıtlama yoktur.” Çocuğun ev işlerini yapmayı, ölü odun toplamayı ve babaya tarlaya kadar eşlik etmeyi reddetmesi, babaya, büyüklerin emirlerine uymasını sağlamak için onu zorla düzeltme hakkı vermez. Ebeveynleriyle birlikte yaşayan çocuk, babası ve/veya kendisine derin bir

sevgi besleyen annesiyle sürekli iletişim halindedir. Kane (1979) aynı mantıkla şu iddiada bulunur: "İyi bir eğitim almak için çocuk duygusal ebeveyne sahip olmamalıdır. Çok duygusal baba, here şeye izin verecektir. Bu durum ise çocuğun geleceği için zararlıdır."

Tüm insan toplumlarında ve her zaman, çocuk işçiliği, özellikle kırsal toplumlarda, (geniş anlamda) öğrenme sürecinin ve sosyalleşmenin bir parçası olmuştur. Burada ortaya konan sorun, yürütülen çalışmanın doğası ve okul etkinliğiyle uyumluluk derecesidir: "Afrika'da çocuk işçiliğinin yeni bir fenomen olmadığı kesin olsa da yeni olan ekonomik ve/veya cinsel amaçlarla çocukların sömürülme ve ticarileşme durumudur." (Boursin, 2002).

Manier (2011), çocuk işçiliğini daha sosyal anlamda ele almaktadır. Yazara göre çocuk işçiliği, ortak hareket eden bir dizi faktörden kaynaklanmaktadır: aile yoksulluğu, düşük eğitim, sosyal politikaların başarısızlığı veya etkisizliği ve bazı sosyokültürel faktörler.

Baldé (2010), talibé çocukları örneğini alarak şunları iddia eder: "örgün eğitime erişim eksikliği (eğitim), çocukların İslam'ın hükümlerinde eğitim alma ihtiyacı, yoksulluk ve ebeveynlerin çocuklarına daha iyi bir gelecek garanti etme (sağlama) arzusu, onları sonunda onları rahibe ya da dini lider olarak nitelendirecek çalışmalar yapmaya itmektedir." Bunlar, Talebe fenomenini çevreleyen başlıca sosyal, kültürel ve dini faktörleri temsil etmektedir.

1. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Durkheim'a göre, "tüm bilimsel araştırmalar, aynı tanıma karşılık gelen belirli bir fenomenler grubuna dayanır" (Durkheim, 1937:34). Dolayısıyla, Bu çalışmada karışıklığı önlemek için kullanılan ana kavramların açıklığa kavuşturulması acildir. Çocuk işçi kavramının tanımlanması için öncelikle kimlere "çocuk" denileceğinin ve hangi işlerin çocuk işçiliğİ kapsamına girdiğini saptamak gerekir.

1.1.1. Çocuk Kavramı

Çocuk kavramı karmaşıktır. Bu karmaşıklık, çocuk kavramının tanımlarının çokluğunu açıklar. Toplumlar veya çalışma alanlarına (sosyoloji, biyoloji, hukuk, vb.) göre değişiklik gösterebilir.

Çocuk, Grawitz'e göre «bireyin doğumdan ergenliğe kadar olan gelişim dönemi» olarak tanımlanmaktadır (Grawitz, 2004).

Doğrulanmış bir kategori olarak çocukluk, konuşmaya erişememe ve kendini iyi tanıma ile karakterize edilir (İnvernizzi,2003: 27).

Sirota'ya göre çocuk, sosyolojide uzun zamandır bir hayalet, aile sosyolojisi tarafından bir yük olarak görülen, eğitim sosyolojisinde öğrencinin arkasına saklanan bir hayalet olmuştur (Sirota, 2005).

Eğitim sosyolojisi bağlamında Durkheim, eğitimi tanımlarken çocuğun neyi temsil ettiğini vurgulamıştır. Bu nedenle Durkheim'a göre : « Eğitim, yetişkin kuşakların, henüz toplumsal yaşama olgunlaşmamış olanlar üzerinde uyguladıkları eylemdir.

Amacı, çocukta kendisinden talep edilen belirli sayıda fiziksel, zihinsel ve ahlaki durumu uyandırmak ve geliştirmektir

(Durkheim, 1892). Yani çocuk, yakın çevresinden habersiz bir varlıktır ve gelişmesine ve gelişmesine yardımcı olarak toplumuyla uyum içinde olması öğretilmesi gereken bir varlıktır.

Durkheim ile aynı mantıkta, İvernizzi çocukluğu tanımlar: "Tahakküm edilen bir kategori olarak çocukluk, konuşmaya erişmenin imkansızlığı ve kendisinin ve onun deneyiminin özerk bir tanımı ile karakterize edilir." (İvernizzi, 2003). Burada çocuk, içinde yaşadığı toplumun beklentilerini karşılayabilmesi için değiştirilmesi gereken, kimliği olmayan bir varlık olarak görülmektedir.

Durkheim ve İvernizzi'nin aksine, Erny (2020): Geleneksel Kara Afrika Düşüncesinde Çocuk adlı eserinde, şu anlamda çocuğa eğitim konusunda özerklik verir: "Çocukluk yetişkin dünyasının sınırlarında olan ve eğitiminin büyük bir kısmı zorunlu tutulduğu bir dönemdir. Bu durumda kendi kendine eğitim veya karşılıklı eğitimden bahsetmek bile daha adil olurdu." (Erny, 2020).

Çocuk ve çocukluk kavramları öncelikle, uzun yıllar boyunca yetişkin olunmayan ve kişilerin söz konusu dönemde sağlıklı şekilde kendi kararlarını alamadıkları biyolojik bir döneme işaret etmektedir. İnsan hakları konusunda yapılan çalışmalar, teknolojik gelişmeler ve hümanist görüşler çerçevesinde bugünkü çocuk ve çocukluk kavramlarının temeli oluşmuştur (Sağlam-Aral, 2016: 44).

Geleneksel bir çocukluk anlayışı, çocuğu hastalık veya yaşlılık durumunda bir rahatlama ve sigorta olarak görür. Çocuğun bu klasik şekilde algılanması, bazı

çevrelerde hala günceldir. Dolayısıyla bu algı, çocuga çocukluk ve yetişkinlik döneminde ebeveynleriyle ilişkili olarak belirli roller yükler. “Çocuklardan küçükken çalışmaları, büyüdüklerinde ise yaşlı ana babalarına bakmaları beklenmektedir.” (Kağıtçıbaşı, 1981).

Hemen hemen tüm dünya ülkeleri tarafından onaylanan 1989 tarihli Çocuk Haklarına Dair Uluslararası Sözleşme'ye göre çocuk, farklı yasalarla uyumlu hale getirilmek istenmiştir. Ülkeler çocuğun "18 yaşından küçük olan insan" olduğunu belirtir. Farklı alanlardaki uzmanlar tarafından verilen bu tanımlar birbirinden farklı görünse de genel olarak birleşiyor gibi görünmektedir.

Türkiye'de, 22.11.2001 tarih ve 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'na göre bir kişinin reşit sayılması için, evlilik ve ergin olma gibi bazı istisnai haller haricinde 18 yaşını tamamlamış olması gerektiği hükmedilmiş ve 18 yaşın altındaki bütün bireyler çocuk olarak kabul edilmiştir (md.11).

Benin'de çocuğun yasal yaşı duruma göre değişir. Medeni konularda, Kişiler ve Aile Kanunu'nun 459. maddesi, henüz 18 yaşını doldurmamış herhangi bir kişi küçük sayılır. Cezai konularında, 10 Temmuz 1969 tarih ve 69-23 sayılı kanunun 1. maddesi, küçükler tarafından işlenen suçların önlenmesine atıfta bulunmaktadır. 13 yaşından önce, bir çocuğun sorumlu olmadığı kabul edilir ve cezai yaptırıma veya hapis cezasına çarptırılmaz. Eğitim ve okullaşma bağlamında, Benin'de okul eğitimi teorik olarak 6-11 yaş arasına zorunlu ve ücretsizdir. Yeni Kişi ve Aile Kanunu'nun 123. maddesine göre kanunla öngörülen bazı istisnalar dışında, erkekler ve kızlar için evlenme yaşı 18'dir. Bu bahsedilenler Benin'deki farklı medeni, cezai ve eğitim bağlamlarına göre 18 yaşın altındaki herkesin çocuk olduğunun kabul edildiğini ortaya

çıkarmaktadır. Bu devlet metinleri çocuğa, yemek yeme, oyun oynama, okula gitme, sağlıklı olma hakkını vermekle birlikte çevresindeki herkesin korumasına muhtaç bir varlık olarak da tanımlar.

Uluslararası Çalışma Örgütü'ne göre (1999): “Çocuk, on sekiz (18) yaşın altındaki bir kişidir.”; Genellikle beş (5) yaşın altındaki çocukların çalışmak için çok küçük oldukları düşünüldüğünden (istismar vakaları olsa bile), istatistikler yalnızca beş (5) ile on yedi (17) yaş arasındaki çocukları hesaba katar. Bu tanımdan anlıyoruz ki yaşı, bir aktivite yapmasına izin vermeyen fiziksel ve zihinsel bir yapıya sahip olmasına izin vermeyen çocuktur.

Yukarıdakiler ışığında, 18 yaşın altındaki herhangi bir kişi evrensel olarak çocuk olarak kabul edilmektedir.

1.1.2. Çocuk İşçi Kavramı

Çalışan çocuk kavramı hem çocuğun çalışmasını hem de çocuk işçiliğini karşılayan bir kavramdır. Çocuğun çalışması dendiğinde çocuğun fiziksel, psikolojik ve ruhsal gelişimlerini olumsuz yönde etkileyen faaliyetleri kapsamaktadır. Bir diğer deyişle çocuk işçiliği, çocuğun temel hakları olan eğitim, sağlık, oyun gibi haklarını elinden alan ve sömürülmesine neden olan bir olgudur (Erdoğan ve Semerci, 2019:2508).

Çocuk işçiliği, ülkemizde ise çocukların zihinsel ve bedensel gelişimlerini veya çocukluklarını bitirmelerini engelleyen işlerde çalıştırılması olarak tanımlanmaktadır (ÇSGB, 2017:11).

“İş, insanın madde üzerinde farklı şekillerde uyguladığı ve sonra onu değiştirerek insan üzerinde tepki verdiği eylemler dizisidir” (Friedmann ve Naville, 1962). İş, emek gücünün harekete geçmesidir (Tinel, 2005). Bu tanımlama ile Marx’ın yabancılaşma kavramının niteliği kabul edilmektedir (Friedmann, 1960:689). Çünkü çalışma, uzun vadede insanın sahip olduğu gücü ortaya çıkarmaktadır. Çocuk işçiliğine dönecek olursak çocuk işçiliğini kavramsallaştırmak için standart bir tanım olmadığını söyleyebiliriz. Birçok yazar bu kavramı tanımlamaya çalışmıştır. Farklı kültür ve toplumlarda çocuk işçiliği farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin 1. maddesine göre 18 yaşına kadar herkes çocuk sayılmaktadır. Bu bağlamda uluslararası kavramlar içerisinde çalışan çocuk; esnaf ve sanatkâr yanında ya da sanayi iş kolunda çalışan çocuklarla, tarımda ailesi ile çalışan çocuklar olarak ifade edilmektedir (ÇSGB, 2007: 9).

Yapılacak olan bu çalışma ise yaşları sadece 6 ile 17 yaş arasındaki çocukları dikkate almaktadır. Bu nedenle, çocuk işçiliği, belirli bir dönemde aşağıdaki faaliyetlerden birini veya birkaçını gerçekleştirmiş olan 6-17 yaş arasındaki tüm kişileri ilgilendirmektedir. ILO'nun 182 No'lu Sözleşmesinin 3. maddesine göre, en kötü iş biçimleri « Doğası veya gerçekleştirildiği koşullar itibariyle çocukların sağlık, güvenlik veya ahlaki gelişimleri açısından zararlı olan işi kapsar ».

Böylece dilencilik, pazarlarda ve sokaklarda çocuk işçi çalıştırma süresi bir tür kölelik olarak kabul edilmektedir.

Gerçekten de çocukların çalışmak zorunda kalmaları, onların bir yetişkinden daha fazla fiziksel çaba, daha fazla enerji harcamalarını gerektirir. Örnek olarak bu çocukların kendi ağırlıklarının iki veya üç katı ağırlığında paketler taşıdığına sık sık

rastlanır. Bu durum muhtemelen Marks'ın iş tanımında işin yabancılaştırıcı niteliğini durumdur. Genel bağlamda Marks'ın bu gözlemi toplumdaki her birey için doğrusa çocuklar için zorluk daha da büyüktür.

1.1.3. Çocuk İşçiliği ve Çocuk Sömürüsü Ayrımı

Bu nedenle Hayoz ve ark. (2006), işin kişilik üzerinde olumlu etkileri olabileceğini ve kendini gerçekleştirmeye katkıda bulunabileceğini iddia etmektedir. İşe, sömürü biçimlerini ve insani yabancılaşmayı içerebilen olumsuz yönüyle de yaklaşılmalıdır.” Çocuk işçiliği ve çocuk sömürüsü terimleri, araştırmacılar tarafından kullanımlarında sıklıkla karıştırılmaktadır.

İngilizce'deki bu karışıklığı önlemek için, bir çocuk için normal, gelişimi için zararlı, hatta yararlı olmayan herhangi bir işi "Child Work" ile ve çok ağır, kısıtlayıcı, engelleyici herhangi bir işi "Child Labor" olarak adlandırıyoruz çocuğun zararlı eğitimi için (Schlemmer, 1997: 68).

Daha önce Schlemmer, sömürü terimini baskı teriminden ayırmayı önerdi. Dolayısıyla, ona göre sömürü ifadesi fazla mesaiyi, işverenin yeterli kâr elde etmesini sağlayacak ücretsiz çalışma saatlerini, baskı terimi ise çocuğun küçük statüsünü vurgulamaktadır (Schlemmer, 1996).

İkinci terim, çocuğun reşit olmayan statüsüne, sömürüye, fazla çalışmanın müsadereğine, çalışma süresinin ödenmeyen bir kısmına, işverenin bir sermaye kazancı gerçekleştirmesi için gerekli bir koşula atıfta bulunur.

N'dembi'nin açıklığı kavuşturduğu şey, bu farklı yönleri vurgulayarak çocuk işçiliğinin sonuçlarına dikkat çekmesidir. Yazara göre çocuk işçiliğinin eğitsel

özellikleri kuşkusuz yadsınamaz ancak eğitimin içeriği ve içinde bulunulan koşullar daha fazla ilgiyi hak etmektedir. Gerçekten de çocukların fiziksel, entelektüel ve psikolojik gelişimlerini tehlikeye atan koşullarda çalıştıkları tespit edilmektedir. Böylece zararlı ve zararsız faaliyetler arasında bir ayrım yapılmalıdır. Açıkçası çocukların okullaşmasına ve gelişimine engel olmayan faaliyetler de mevcutken Gerçekte çocuklar pazarlarda, fiziksel veya zihinsel gelişimlerini destekleyen faydalı faaliyetlerden ziyade açıkça yıkıcı veya sömürü ile eş anlamlı olabilecek faaliyetlere kadar değişebilen çok çeşitli faaliyetlerde bulunurlar (N'dembi, 2007).

"Child work" ile "Child Labor" arasındaki ayrımı zayıf düzeyde olsa bile, bu ayrım, bir çocuğun yaptığı tüm işlerin mutlaka kınanması gerekmediğini göstermeyi mümkün kılar. Ama, çocuğun "Child Work" statüsünden "Child Labor" statüsüne, yani zararsız işler (çocuk işçiliği) yapan çocuk statüsünden zararlı işler (çocuk sömürüsü) yapan çocuk statüsüne geçme olasılığı kuvvetlidir.

Sanayi devrimiyle beraber çalışma sürecinin evin sınırları dışında gerçekleşmeye başlaması, çalışma koşulları ile birlikte çocuk işçiliğinde de ciddi dönüşümlere sebep olmuştur. Aile gelirine katkı sağlamak ve zamanla bir meslek edinmek için çalışan çocuklar ucuz işgücü olarak görülerek sömürüye açık bir hale gelmiştir. Kapitalist üretim biçiminin ana üretim merkezleri olan fabrikaların ucuz emek gücü talebi karşısında çocuk emeği kullanımını artmış, vasıfsız sömürüye açık bir hale gelmiştir (Somel, 2019: 23).

Çocuk çalışmasıyla ile çocuk işçiliği arasındaki temel farklar, çocuk işçiliğini oluşturan temel unsurlar olarak iş sözleşmesine dayanarak çalışma, herhangi bir işte çalışma, karşılık uğruna çalışma ve işverene bağımlı olarak çalışmak şeklinde

tanımlamıştır. Bu bağlamda çocuk işçi, “çocukluk dönemi içinde, bir hizmet akdine dayanarak herhangi bir işte ücret karşılığı çalışan kişi” olarak tanımlanmıştır (Çöpöğlü, 2018: 368).

1.2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Çocuk işçiliğinin nedenlerini açıklamak için sosyo-kültürel faktörleri kullanacağız. Bu bölümde çocuk işçiliğinin teorik boyutu, ampirik ve teorik çalışmalarla bağlantılı olarak kültür çerçevesinde ele alınacaktır.

1.2.1. Teorik Literatür

Çocuk işçiliği bağlamında yoksullukla ilgili çeşitli teorik çalışmalar yapılmıştır.

Marksist çalışma teorisi, toplumların yapısal bir karakteri olan sınıf kavramını üretim ilişkilerinin kalbine yerleştirir. Basit bir şekilde, Marks için çalışma, bir nesneyi sosyal olarak yararlı bir malzemeye dönüştürmekten oluşan insanın kişisel bir etkinliğidir (Marks, 1980).

Diallo (2002), çocuk işçiliğini açıklamak için ilk olarak “İnsan Sermayesi Teorisi”ni kullanmıştır. 1960'ların başında Schultz ve Becker tarafından geliştirilen bu teori, başlangıçta eğitim, sağlık ve coğrafi hareketlilik için bireysel ve toplumsal talebin analizine dayanıyordu. Bu teori, çocuk işçiliği ile eğitim sisteminin düşük performansı arasındaki bağlantıyı kurar.

Evrimsel bir mantıkla, Fleury (2007), sanayileşmeyle birlikte bazı toplumların çalışma hakkını yabancılara genelleyebildiğini ileri sürmektedir.

2019 yılında Sainsaulieu, kültürel yaklaşım'da, yani standartlardan değerlere, değerlerden ideolojiye, iş başında kültürel öğrenme döngüsünden ve sosyolojik öğrenme teorilerinden yola çıkarak kültürel bir yaklaşımla, bir yandan da öğrenmenin sosyolojik teorilerinden yola çıkmıştır. Öte yandan işin kültürünü, zamanını ve kurallarını, ev ruhunu ve bütünleşmeyi, insanlarla özdeşleşmeyi ve duygusal ilişkileri ve iş değerini dikkate alan örgütlerde eylem halindeki işin kolektif değerleri ve kimlikleri (Sainsaulieu, 2019) .

Lavalette'ye gelince, o sınıfların kesri kavramını çocuk işçiliği araştırmasına uygular. Bu nedenle, “çocuk” kavramının ideolojik farklılaşması ve inşasının onları kıdem sistemi içinde daha aşağı bir konuma yerleştirdiğini savunmaktadır (Lavalette 1994).

Diallo'ya göre, “olgunun çocukların istihdamını düzenleyen yürürlükteki yasal hükümler ışığında kavranması gerekmektedir” (Diallo, 2008). Bu etkiyi Uluslararası Çalışma Örgütü'nün sözleşmelerine atıfta bulunuyor: asgari yaşla ilgili 138 numaralı sözleşme (1973) ve çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerine ilişkin 182 numaralı sözleşme (1999).

Daima Diallo'ya göre, "çalışmanın bir sosyalleşme eylemi olarak algılandığı bir bağlamda," çocuk işçiliği" terimlerinin, büyük bir tehlike olmaksızın giriştikleri ekonomik faaliyetler kadar, onları çalıştıran ekonomik faaliyetler kadar ilgilendiğini vurgulamak önemlidir. onlar için zararlıdır, hatta maruz kalabilecekleri en kötü ekonomik faaliyetlerdir" (Diallo, 2008).

Teiga bir makalesinde “vidomègon” fenomeninden bahsetmektedir. Yani, kendi aileleri dışında bir ailede yaşayan çocuklar (emanet çocuklar). Bu, “modern

köleliğe” dönüşen eski bir gelenektir. Gerçekten de varlıklı aileler, eğitimlerini ve mesleki entegrasyonlarını sağlamak için sosyal açıdan dezavantajlı çocuklara bakar. Günümüzde bu olgu fenomen değişmiştir, aileler bu çocukların sosyo-profesyonel yaşamlarıyla artık ilgilenmemekte, daha çok ev işleri için istihdam edilmektedirler. "Yoksul ebeveynler", ev sahibi aileden para alırlar (Teiga,2011).

Basu & Van (1998), yoksulluk bağlamda, çocuk işçiliği ile ilgili literatüre bakıldığında Basu ve Van'ın çalışması dikkatimizi çekmektedir. Aslında, bu iki yazar, esas olarak hanelerin yaşam koşullarına ve çocuk işçiliği ile yetişkinler arasındaki etkileşime odaklanan bir analiz yapmaktadır. Bu analizin bir parçası olarak, "lüks aksiyomu" adı verilen ana hipotez ortaya konulmaktadır. Bu varsayım, bir hane halkının, ikinci geliri olmadan, gelirleri hane geçim düzeyinin altına düşerse çocuklarını çalıştırdığını belirtir. Bu iki araştırmacının çalışmasını ilginç kılan şey, yoksulluğun çocuk işçiliği üzerindeki etkisini ilk ortaya koyanlar arasında olmalarıdır (Basu & Van 1998).

1.2.2. Ampirik Literatür

Ebeveynlerin zor ekonomik koşulları, genel olarak çocuk işçiliğinin temel nedenlerinden biridir. Genellikle gelir kaybı veya yetersizliği, hane halkının kötü yaşam koşulları, sosyal eşitsizlikler olarak açıklanan bu ekonomik koşullar ve en temel ihtiyaçların karşılanamaması, çocukları çalışmaya ve sömürüye yatkın hale getirmektedir. Bu artan yoksulluk ve çocuklarını okula gönderememe durumunda çocuklar, ebeveynlerinin izniyle veya kendi istekleriyle ailelerine destek olmak için iş piyasasına girmektedirler.

Çocuk işçiliği bağlamında yoksulluk üzerine birkaç ampirik çalışma yapılmıştır:

Ulusal Çocuk İşçiliği Araştırması'nın raporuna (Vodounou vd (2008)) göre, ekonomik olarak meşgul çocukların oranı %34'tür. Bu rapor, Benin'deki çocuk işçiliği olgusundan en çok kuzeydeki bölümlerin etkilendiğini göstermektedir.

Benin'de çocukların %52,5'i ekonomik faaliyetlerde bulunmaktalar. 2013 yılında, INSAE ve UNICEF tarafından gerçekleştirilen araştırma, Benin'deki en büyük üç pazarda (Cotonou'da Dantokpa, Porto-Novo'da Ouando ve Parakou'da Arzeke) toplam 7882 çocuğun çalıştığını göstermektedir. Bu çocuklar 14 yaşın altındadır.

Adepoju'ya göre (1999), birçok toplumda çocuklar kısmen ekonomik bir mal olarak düşünülür ve ebeveynlerin istedikleri çocuk sayısı kısmen bir aile kurmanın maliyeti ve faydalarına bağlı olarak belirlenir.

Böylece, çocuklar tarlalarda çalışarak ya da kayıt dışı sektörde küçük işler yaparak (sokak satıcısı, çöp ayırıcı vb.) ailelerinin geçimine katkıda bulunur ve çocukların aile gelirine katkısının %20 ile %25 arasında olduğu söylenmektedir. (Manier, 2010).

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'na göre Benin'in 2019 yılı nüfusu 11 milyon 884 bin 127 kişi olup kişi başına düşen GSYİH 1.219 ABD dolarıdır (UNPD, 2019). Dünya Bankası (WB) verilerine göre 2018 yılında yoksulluk sınırının altında yaşayanların oranı %46,4 olup ortalama ömür 61 yaş olarak belirlenmiştir. Uluslararası Çalışma Ofisine göre işsizlik oranı %2,3 olmaktadır.

Aralık 2020'de 1500 hanede yapılan bir anket, hane halkı reislerinin %51'inin Mart ve Aralık 2020 arasında istihdam sorunlarını yaşadıklarını ve hanelerin %61'inin (özellikle ekonomi başkenti olan Cotonou'da) gelir kayıpları ve azalışları yaşadıklarını göstermiştir. Kırsal kesimde ise tarımsal girdi fiyatlarındaki artış ve satış fiyatlarındaki düşüş şok etkisi yaratmıştır.

Diallo'ya (2008) göre çocuk işçiliği geleneksel toplumda, özellikle kırsal kesimde önemli bir sosyalleşme ve eğitim aracı olarak görülmektedir. Afrika'da, belirli koşullarda çalışma, çocukları gelecekteki yetişkin yaşamlarına hazırlamayı amaçlayan eğitim ve öğretim arzusunu yansıtır (Diallo, 2008).

Yazara göre, ebeveynler için de, çok sayıda çocuğa sahip olmak ekonomik açıdan başarı ve zenginlik işaretidir. Aslında, ekonomik faaliyet temelde tarımsaldır. Üretim tarzı ise genellikle aile ve topluluktur. Ekilebilir alanlarını daha da genişletmek ve üretkenliği artırmak için köylü, yeterli üretici güce, bu durumda önemli sayıda güçlü işçiye sahip olmaya ihtiyaç duyar.

Ulusal Çocuk Ticareti Araştırması'na Çocuk ve Aile Bakanlığı'nın göre iki tür çocuk yerleştirme vardır: Birincisi çocuğun üçüncü bir şahsa, ebeveyne ödediği küçük bir meblağ karşılığında emanet edildiği satış tipi yerleştirmedir ve bu çocuğun birçok mesleki fırsata sahip olacağı vaadiyle yapılır. İkincisi ise çocuğa fuhuş yaptırıldığı veya tarlada çalışmaya zorlandığı çocuk hırsızlığıdır. Genellikle bu çocuklar kaçırılmakta veya bilinmeyen bir kişiyle birlikte olmak için zorla götürülmektedir (MEF, 2007).

Invernizzi, "Sömürüden kurtarılan çocuklar veya çifte ayrımcılığa maruz kalan çalışan çocuklar"da şöyle yazıyor: "Yoksulluk, çocuk işçiliğinin nedenlerinden

biridir ve kültürel gelenekler de. Dolayısıyla bu bir “geçmişten ve gelenekten kopma” meselesidir (Invernizzi, 2003: 462).

Schlemmer, Fransa'da hala görmezden gelinen çocuk emeğinin sömürüsü üzerine araştırma önerisi başlıklı makalesinde, çocuk işçiliği sorununun hala göz ardı edildiğine dikkat çekmiştir. En yoksul ülkelerde çocukların nasıl çalıştığını ve bazen gerçekten korkunç koşullarda çalıştığını ifade etmiştir. Ona göre, bu acı gerçek, bir yandan kültürlerin eğitim üzerindeki ağırlığıyla açıklanabilirken öte yandan ve hepsinden önemlisi, bu ülkelerin ekonomilerinin günümüzde bile yalnızca ucuz işgücü üzerinden varlığını devam ettirmesi ve ortaya çıkan rekabetin işverenleri, emeğin fiyatını düşürmek için her zamankinden daha fazlasını aramaya teşvik etmesi gerçeğiyle açıklanabilir” (Schlemmer, 1997: 72).

Schlemmer'in bahsettiği işverenlerdeki ucuz işgücü arayışı bugün hala geçerliliğini korumaktadır. Çoğu tüccarın ürünlerini sunmak için tüketiciyle doğrudan buluşma imkanı sunması anlamında ana ve ikincil pazarlar, kayıt dışı ekonominin hakim olduğu bir ülkede sınırları kolaylıkla ölçülebilen formel ticaret mantığına direnmeye ve varlığını sürdürmeye devam etmektedir (Igue & Afouda, 1992).

Hane geliri eksikliğinin ve işverenlerin açgözlülüğünün ilk kurbanlarının yine çocuklar olduğu görülür. Zira “onların yasal sorumluluk yaşının altında olması ve hukuka tabi olmayan özel statüleri, işverene, ebeveynlere veya patronlara sömürü fırsatları sunmaktadır” (Nieuwenhuys, 1996).

Hinrichsen ve College tarafından Ekvador Cumhuriyeti'nde 120 yetişkin sokak satıcısı arasında yapılan araştırmada, “hayatta kalma stratejisinin” güvencesiz aileleri çocuklarını çalıştırmaya zorladığı gözlemlendi. Bu çocukların ihtiyaçtan çalıştıkları,

yeterince yemek yiyemedikleri ve okula gitmedikleri bu çalışmanın sonuçlarından ortaya çıkmaktadır (Hinrichsen, 2017).

Ayrıca, Pr destin (2007), Lisans hukuk eğitimi sırasında Haiti'de ocuk işçiliğinin sömürülmesini incelemiştir. ocuk emeğinin sömürülmesi sorununun çok eskilere dayandığına ve yalnızca Haiti gibi gelişmekte olan ülkelerde bulunmadığına dikkat çekmiştir. Ayrıca, Orta ağ'da beri çoğu çocuğun erken yaşlardan itibaren çalıştığı saptanmıştır. Kırsal tarımda istihdam edildiler. Şehirde, ocuklar ebeveynlerine yardım ettiler. İş aile içinde yapıldığı için ve çoğu zaman babalarının mesleklerini köylü, duvarcı, işçi, vs. olarak devam ettirdiler. Bugün bile dünyanın her yerinde, hem zengin hem de fakir ülkelerde aynı sorun vardır.

1.3. DÜNYA'DA ÇOCUK İŐİLİĐİ

Çağdaş Batı toplumlarını karakterize eden Şey çalışmadır. Çalışma, toplumsal bağların merkezinde yer almaktadır. Ancak alışma bazı toplumlar için vatandaşlıklarla sınırlanılmıştır. Bazı toplumlar, içinde yer aldığı toplumun vatandaşı olmayanlar için çalışma hakkı verilmese de sanayileşme bu engeli bir ölçüde kaldırmıştır (Fleury, 2007). Çocuğun alıştırılması ise 16. yüzyıl Amerikası'ndaki k le ticareti ile kendini göstermeye başlamış, 18.-19. yüzyıllarda İngiltere'deki Sanayi Devrimi ile giderek trajik boyutlara ulaşmıştır (Avşar ve  ğ toğulları, 2012: 13).

Sonuç olarak, ocuk işçiliği evrensel bir sorun haline gelmiştir. B u nedenle  ğretmen El Kitabı'nda: "Başta az gelişmiş ülkelerde olmak üzere; Latin Amerika, Ortadoğu, Asya ve Afrika'daki gelişmekte olan ülkelerde ve hatta bazı gelişmiş ülkelerde ocuk işçiliği toplumsal ve küresel bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır" yazdırmaktadır (Bulut & Gülcan , 2012: 10).

Efe ve Uluoğlu'na (2015) göre Sanayi Devrimi'yle birlikte kalifiye iş gücünün yerini daha ucuza çalışan kadın ve çocuklar almaya başlamış, günde 16-18 saate kadar olumsuz koşullar altında çalıştırılmışlardır. Bu durum ise ocuk emeğinin önceki zamanlarla karşılaştırılamayacak kadar büyük ve de yoğun sömürüsünü ortaya çıkarmıştır.

Örneğin 1900 yılında Amerika'daki işçilerin %18'ini 16 yaşından küçük çalışanlar oluşturmaktadır. Fakat 20. yüzyılın ilk yıllarından beri yapılan çalışmalar ve çıkarılan yasalar sayesinde ocuk işçiliği ile mücadele için büyük adımlar atılmıştır (Trattner, 1970). Çünkü Sanayi Devrimi'yle birlikte krlilik kaygısı, eğitim kaygısının önüne geçmiş ve kapitalist sömürü aşını biçimler almıştır (Marks, 1867).

şu günlerde, Birleşmiş Milletlere (2021) göre dünyada 160 milyon ocuk işçi çalıştırılıyor. Bunların arasında 5-17 yaş arası 79 milyon ocuk tehlikeli işlerde, tarım, madencilik, inşaat, imalat, hizmet sektörü, oteller, barlar, restoranlar ve bunlara benzer birçok farklı alanda çalıştırılmaktadır. Sahra altı Afrika, 86,6 milyon ocuk işçiye ev sahipliği yapıyor, bunu Orta ve Güney Asya 26,3 milyon, Doğu ve Güneydoğu Asya 24,3 milyon, Kuzey Afrika ve Batı Asya, Latin Amerika ve Karayipler ve son olarak Avrupa ve Kuzey Amerika 10,1 milyon, 8,2 milyon ve 3,8 milyon şeklinde izliyor. Sahra altı Afrika, her beş çocuktan birinden fazlasının işte olduğu, ocuk işçiliğinin en yüksek görüldüğü bölge olmaya devam etmektedir. Öte yandan Asya Pasifik, Latin Amerika ve Karayipler'de ocuk işçiliği oranında bir düşüş kaydedilmektedir. Aynı Birleşmiş Milletler raporunda, 2016-2020 yılları arasında çalışan ocuk sayısı ise dünya genelinde 8 milyondan fazla bir artış göstermiştir. Bununla birlikte, cinsiyetler arasında, kırsal ve kentsel alanlar arasındaki eşişsizlikler devam etmektedir; yani bir

yandan erkek çocuklar, kızlardan daha fazla çalışmaktadır ve kırsal alanlarda çocuk işçiliği kentsel alanlara göre daha fazla görülmektedir. Genel olarak bu çocukların hemen hemen yarısı, bu rapora göre sağlıkları ve canları için tehlikeli sayılan işlerde veya durumlarda çalışmaktadırlar.

Bu da, ILO'nun dünyada çocuk işçiliğine dikkat çekmek amacıyla 12 Haziran "Dünya Çocuk İşçiliği ile Mücadele Günü" ilan etmesini, oluşturduğu deklarasyonu ve küresel ölçekte farkındalık ve duyarlılık gösterilmesini ve her yıl yeniden etkinleştirmeyi hedeflemesini açıklıyor. Pragmatik olarak tekrar, Birleşmiş Milletlerin 8.7 sürdürülebilir kalkınma hedefi 2025'e kadar zorla çalıştırmayı ortadan kaldırmak, modern köleliği, insan ticaretini sona erdirmek, çocukların askere alınmaları ve asker olarak kullanılmaları da dâhil olmak üzere çocuk işçiliğinin her çeşidinin yasaklanması ve ortadan kaldırılması için acil ve etkili önlemler alınmasına çağrı yapmıştır. Sürdürülebilir kalkınma hedeflerinde alınan tedbirler, geçmişte yapılan diğer eylemlerin devamı niteliğindedir. Sanayileşmiş ülkeler, reşit olmayan işçilerin korunması için sosyal yasalar çıkarmış ve sonunda bunlara bağlı zorunlu eğitimler gerçekleştirmiştir (cunningham, 1991).

Uluslararası Çalışma Örgütü (İT), 1919 yılında «çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılması» misyonu bu bağlamda oluşturmuştur. Milletler Cemiyetinin 26 Eylül 1924'te yayımladığı Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi ile Birleşmiş Milletler tarafından 20 Kasım 1959'da yayımlanan Çocuk Haklarına Dair Sözleşme çocukların haklarını vurgulamaları açısından önemli görülmektedir. Bu metinlerde çocuklar, özel bakıma ve korunmaya ihtiyaç duyan kişiler olarak ifade edilmiş, hiçbir ayrıma gidilmeksizin tüm çocukların gelişimleri için her türlü olanağa sahip olmaları gerektiği

belirtilmiştir. Ancak zengin ülkeler zaman içinde çocuk işçiliği sorununu çözebilir iken fakir veya gelişmekte olan ülkeler benzer şekilde çözüme kavuşturamamıştır. Meillassoux'e göre, bağımsızlıktan sonra yoksul ülkelerde çocuk işçiliği sorununun çözülmemesi, esas olarak 1980'li yıllarda Uluslararası Para Fonu tarafından onlara dayatılan sert yapısal uyum planlarıyla açıklanmaktadır. Bu da, yoksul ülkelerin çok sayıda çalışan çocuğa sahip olması gerçeğini açıklıyor.

Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonunun (DİSK) raporuna göre çalışan çocuk sayısı 2 milyona yaklaşıyor. Çocukların %78'inin kayıt dışı çalıştırıldığı belirtilen raporda, 2016 yılında 56 çocuk iş kazalarında hayatını kaybetti.

Kedistan Derneği'nin yakın zamanda yaptığı "Türkiye'de Çocuklar, Mevsimlik İşçiler" başlıklı araştırmanın sonucu, Türkiye'de çocuk işçi sayısının 1 milyon olarak tahmin edildiğini ortaya koymaktadır. Bu çalışma, bu rakamın özellikle son 5 yılda, yarısından fazlası çocuk olan 3 milyona yakın Suriyeli göçmenin gelmesiyle önemli bir artış gösterdiğini ve bunların da sömürülen çocuk kitlelerine katıldığını belirtmektedir. Çocuk işçiliğine karşı mücadelede başarılı olmak, dünyadaki çoğu ülkenin ekonomik zorluklarını çözmeye de yardımcı olacaktır. Uluslararası Çalışma Ofisi tarafından, gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomilerde çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasının, esas olarak yatırımlarla bağlantılı maliyetlerden çok daha büyük ekonomik faydalar sağlayabileceğini öngören yakın tarihli bir araştırmadan çıkan sonuç bu yöndedir. Sosyal ve eğitim hizmetlerinin iyileştirilmesi için ILO'nun çocuk işçiliği konusundaki temel standartları küresel mücadelenin iki yasal dayanağıdır.

1.4. BENİN'DE ÇOCUK İŞÇİLİĞİ

Çocukların ekonomik sömürüsüne karşı mücadele için Benin oldukça zengin yasal dayanağa sahiptir. İlk olarak 11 Aralık 1990 tarihli Benin Anayasası'nda, "İnsan, kutsal ve dokunulmazdır. Devletin ona saygı duyması ve onu koruması mutlak bir yükümlülüğüdür." Benin'in bağlı olduğu Afrika Çocuk Hakları ve Refahı Şartı'nın 15. maddesinin 1. paragrafında, "Çocuk, her türlü ekonomik sömürüden ve tehlikeler içermesi muhtemel işlerden korunur veya çocuğun eğitimini aksatma veya sağlığını veya fiziksel, zihinsel, ruhsal, ahlaki ve sosyal gelişimini tehlikeye atma riski taşıyan faaliyetlerden uzak durması gerekmektedir. » şeklinde geçmektedir. " 2015 yılında Benin Ulusal Meclisi tarafından oylanan Çocuk Yasası'nın 210. maddesi, Afrika tüzüğü'nün bu hükmünü neredeyse aynı terimlerle yeniden üretmektedir. Benin çocuk işçiliği ile mücadele çabalarına rağmen çocuk sömürüsü olgusu varlığını sürdürmektedir.

Bir araştırmaya göre, kırsal kesimdeki çocuklar kentsel alanlardaki %18,4'e karşılık %42,3'lük bir oranla daha ekonomik olarak meşgul. En yoğun yaş grubu 14-17 (%43,2), bunu 12-13 (%39,6) ve 5-11 (%29,5) takip eder⁵.

Benin, Uluslararası Çalışma Örgütü sözleşmesini onaylayan ülkelerden biridir. Bu çeşitli sözleşmelerin ulusal mevzuata çevrilmesinin ardından; Benin'de yürürlükte olan İş Kanunu'nun 166. maddesinde belirtildiği üzere, işe ve istihdama erişim için asgari yaş sınırı 14 olarak belirlenmiştir, yani 14 yaşından önce hiçbir çocuk ticaret yapmamalı veya iş yerinde bulunmamalıdır. Ancak gözlemlenen durum, bu

⁵ [https://archives.beninwebtv.com/2018/04/benin-des-enfants-toujours-exploites-dans-les-marches/#:~:text=Selon%20cette%20enqu%C3%AAt%20les%20enfants,ans%20\(29%2C5%25\).](https://archives.beninwebtv.com/2018/04/benin-des-enfants-toujours-exploites-dans-les-marches/#:~:text=Selon%20cette%20enqu%C3%AAt%20les%20enfants,ans%20(29%2C5%25).)

çocukların maruz kaldıkları risklere rağmen düşük maliyeti ve bulunabilirliği nedeniyle çocuk işçiliğinin daha fazla talep gördüğü yönündedir. Bu nedenle, kendisini çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerini ortadan kaldırmayı hedefleyen yeni Ulusal Eylem Planı'nda (UEP) belirtildiği gibi, 2025 yılına kadar çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılmasını gerçeğe dönüştürmek için daha yeterli tedbirlerin alınması gerekmektedir.

Benin'de bir çocuğu çalıştırmak veya ev işi yaptırmak, onu sosyalleştirmenin ve ona hayatın sorumluluğunu üstlenmeyi öğretmenin bir yolu olarak kabul edilir. Ayrıca, 2010'da Sosyal Dinamikler ve Kalkınma Çalışmaları ve Araştırmaları Laboratuvarı (LASDEL) tarafından yürütülen nitel bir çalışma, çocuk işçiliğinin karmaşık hale getirilerek önemsizleştirilmesinin altını çizmiştir. Çocuk işçiliği ile ilgili bu gözlem karşısında, yürürlükteki metinlerde cezai hükümlere değinilse de alınan tek önlem farkındalık yaratmaktır.

Çocukların çalışma hayatına katılım sağlamaları süreç içerisinde onların okula devam etmesinde engeldir. Okullaşma konusunda, temel eğitimde çocuklara ücretsiz eğitim için 2006 yılından bu yana çaba harcanırken bu ücretsiz eğitimin, ebeveynleri, çocukları için okul malzemeleri ve diğer ihtiyaçlardan muaf tutmadığını belirtmek gerekir. Örneğin Çocuk İşçiliği ve Eğitim, İlerleme, Meydan Okuma ve Geleceğe Yönelik 2015 Raporu, OİT, çalışmanın çocukların okula gitmesini nasıl engellediğini analiz etmiştir. Ayrıca erişilebilir, uygun fiyatlı okulların olmaması ve kaliteli eğitimin olmamasının, çocukların iş dünyasına erken girişini teşvik eden faktörler olduğunu belirtilmektedir.

1.5. DÜNYADA ÇOCUK İŞÇİLERİNİN MEVCUT DURUMU

Uluslararası Çalışma Ofisi, 5 Şubat 2020 tarihli V Küresel Çocuk İşçiliği Konferansına Hazırlık başlıklı raporunun önsözünde, Kalkınma Hedefleri ile ilgili 8.7 hedefine ulaşmak istiyorsak 2021'in çok önemli bir yıl olacağını altını çizdi Çocuk işçiliği ve zorla çalıştırma ile ilgilenen Sürdürülebilir (ILO, 2020).

Bu rapordan bir yıl sonra, 15-20 Mayıs 2022 tarihleri arasında Güney Afrika'nın Durban kentinde çocuk işçiliği konulu konferans düzenlendi. Amacı, “Zorla çalıştırmayı ortadan kaldırmak, modern köleliği ve insan ticaretini sona erdirmek, askere alma ve çocuk askerlerin kullanımı da dahil olmak üzere çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerini yasaklamak ve ortadan kaldırmak için acil ve etkili adımlar atmak ve 2025 yılına kadar tüm biçimleri” ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nin 1.3 hedefi doğrultusunda evrensel sosyal korumanın kurulması için.

V konferansından bir ay sonra, 12 Haziran 2022, Dünya Çocuk İşçiliğiyle Mücadele Günü idi. Bu nedenle, Durban'ın çağrısına yanıt vermek için "Çocuk işçiliğine son vermek için evrensel sosyal koruma" tema seçilmiştir.

ILO'ya göre, 20 yıl önce bu tahminleri üretmeye başladığımızdan bu yana ilk kez çocuk işçiliğine karşı küresel mücadele durma noktasına geldi. Ayrıca, acil hafifletici önlemler alınmadığı takdirde, COVID-19 krizi nedeniyle milyonlarca çocuk daha çocuk işçiliğine zorlanma riskiyle karşı karşıyadır (Rapor, 2020: 5).

Bu rapor şunları detaylandırır:

- Çocuk işçiliğine karşı küresel mücadele odakta

2016'dan beri ölü.

- Dünya çapında 160 milyon çocuk çocuk işçidir ve bunların 79 milyonu tehlikeli işler yapmaktadır.

- Çocuk işçiliğinin yaygınlığı, tüm yaşlar toplamında, erkek çocuklar arasında kızlara göre daha yüksektir.

- Çocuk işçiliğinde çalışan çocukların çoğu aile birimlerinde çalışmaktadır.

- Dünyada çocuk işçiliğinin çoğu tarım sektöründe gerçekleşmektedir.

- Asya ve Pasifik ile Latin Amerika ve Karayipler bölgelerinde 2008'den beri çocuk işçiliği istikrarlı bir şekilde azalmaktadır. Sahra altı Afrika'da böyle bir ilerleme kaydedilmemiştir.

- Sahra Altı Afrika, çocuk işçiliğinde en yüksek yüzde ve çocuk sayısına sahip bölge olarak öne çıkıyor.

Bu rakamları okurken, kıta düzeyinde, özellikle 11 yaşın altındaki çocuklar için, çalışmaya zorlanan çocukların durumunun dramatik olduğunu görüyoruz.

1.6. BENİN'DE ÇOCUK İŞÇİLERİNİN MEVCUT DURUMU

Benin'de çocuk işçiliğine ilişkin mevcut en son veriler Unicef tarafından yayınlanan 2018 raporunda bulunabilir. Beninli çocukların %52,5'inin, %40'ının tehlikeli koşullarda çalışmaya zorlandığını gösteriyor. Benin'in Couffo (çocukların %82'si çalışıyor), Plateau (%68), Alibori (%62) ve Borgou (%60) gibi bazı bölümleri diğerlerinden daha fazla etkileniyor.

Unicef ayrıca fuhuşun kentsel alanlarda özellikle 12-17 yaş arası kız çocukları arasında yayıldığına ve dilenmenin sokak çocuklarının %54'ünü ilgilendirdiğine dikkat çekiyor.

Bir diğeri ilgili gözlem, Benin'deki demografidir. En son resmi istatistikler 2013 yılına aittir ve Benin Ulusal İstatistik ve Ekonomik Analiz Enstitüsü (INSAE) tarafından yayınlanmaktadır. Bu çalışmaya göre, 10.088.749 nüfus şu şekilde dağılmıştır:

- 0 ila 17 yaş arası, nüfusun bu kesiminde 5.301.032 kişi var, rapor 4.669.092 çocuğun 0 ila 14 yaş arasında olduğunu gösteriyor;

- 18 yaş ve üstü, 4,707,271 Beninli var.

2019 yılında, Ulusal İstatistik Yıllığına göre Benin'in toplam nüfusunun⁶ 11.884.127 kişi olduğu tahmin edilmektedir. O zaman Benin'in çoğunlukla küçük bir nüfustan oluşan genç bir ülke olduğunu fark ediyoruz.

Dolayısıyla, Benin'de her iki çocuktan birinin çalıştığını ve demografik özelliklerin çocuk sömürsünü destekleyen unsurlardan biri olduğunu ortaya koymaktadır.

1.7. ÇOCUĞU PAZARLARDA ÇALIŞMAYA İTEN TEMEL SEBEPLER

⁶ [https://instad.bj/images/docs/insae-publications/annuelles/AS-INSAE/5.%20Annee 2019/Annuaire Statistique Nationale 2019.pdf](https://instad.bj/images/docs/insae-publications/annuelles/AS-INSAE/5.%20Annee%202019/Annuaire%20Statistique%20Nationale%202019.pdf)

1.7.1. Yoksulluk

"Çocuk işçiliği üzerine yapılan araştırmalar ve yürütülen çalışmalar çocuk işçiliğinin ana nedenini yoksulluk olarak göstermektedir. Ailelerin yeterli bütçeye sahip olmaması ve ekonomik güçlükler, ailelerin çocuklarını okuldan alarak çalışma hayatına yönlendirmelerine neden olmaktadır. Ekonomik nedenler, özellikle okul masraflarının karşılanmasında ailelerin yetersiz kalması veya çocuğun işten alınması nedeniyle uğrayacağı gelir kaybı, çocuğun okuldan ayrılmasında en önemli etken olmaktadır" (Günöz, 2007: 7).

2018-2019 yıllarında Batı Afrika Ekonomik Para Birliği'nin sekiz üye ülkesinde gerçekleştirilen Hanehalkı Yaşam Koşullarına İlişkin Uyumlaştırılmış Anketin (EHCVM) sonuçları şunları göstermektedir: "Benin'de parasal yoksulluk kırsal alanlarda kentsel alanlara göre daha şiddetli. Gerçekten de, kentsel alanlarda parasal yoksulluğun görülme oranı kırsal alanlarda %44,2'ye karşılık %31,4'tür. Aynı eğilimler yoksulluk derinliği (P1) ve yoksullar arasındaki eşitsizlikler (P2)" (Insa, 2020 : 2). Afrika Kalkınma Bankası tarafından yapılan bir araştırmaya göre, Benin'de yoksulluk oranının 2019'da %38,5 olduğu tahmin ediliyor⁷.

Çocukları çalışmaya iten nedenlerin listesi ebeveyn işsizliği, göç, çatışmalar, tarım üzerinde olumsuz etkisi olan yağmurların azlığı, çocukları aileden ayrılmaya iten hayal kırıklıkları sayılabilir.

⁷ <https://instad.bj/images/docs/insae-publications/autres/Note-sur-la-pauvrete/Note%20synth%C3%A8se%20sur%20la%20pauvrete%C3%A9%20en%202019.pdf>

1.7.2. İşsizlik

Uluslararası Çalışma Örgütü'ne (ILO) göre işsizlik, iş arayan ancak bulamayan iş için mevcut işgücünün durumudur. Ancak işsizliğin tanımı ve çalışabilecek işgücünün ne olduğu ülkeler arasında farklılık göstermektedir.

Bir Birleşmiş Milletler raporunda, Covid-19'un Benin'deki sosyo-ekonomik etkilerine ilişkin Araştırma : "Yıllık emek kitlesini %18 veya %25 azaltan oranlara ulaşan herhangi bir sosyal güvenlik ağının yokluğunda, işsizlik ve eksik istihdamın artması ve devam etmesi, büyümede sırasıyla %1,5 ve hatta % -1 gibi bir düşüşe yol açabilir 100.000 kişi başına 20 saldırı oranı için(Birleşmiş Milletler, 2020: 9).

Ayrıca rapor, Covid-19'un sosyal etkilerine de dikkat çekiyor. "Risk altındaki sosyal sektörler ve gruplar (çocuklar, kadınlar, yaşlılar, engelliler veya komorbiditeleri olan kişiler) sağlık krizi ağına en çok karışanlardır, bu nedenle eğitim sisteminin ve sağlık sisteminin kırılganlığını vurgulamaktadır, ancak özellikle makroekonomik dengeleyici veya amortisör ve dayanıklılık kalkını işlevi görebilecek sosyal koruma sisteminin (sağlık sigortası, işsizlik sigortası, emeklilik maaşı) yetersizliği.

Böylesine kötü bir mali durum bağlamında, çocuklar hayatta kalabilmek ve bazen de ailelerine yardım edebilmek için çocuk işçiliğine başvurmak zorunda kalmaktadır.

1.7.3. Göç

Göç, kişilerin hayatlarının gelecekteki kısmının tamamını veya bir bölümünü geçirmek üzere, tamamen yahut geçici bir süre için şehir köy gibi bir iskan yerinden diğerine yerleşmek amacıyla yaptıkları coğrafi yer değiştirme olayı şeklinde ifade edilmektedir (Oral & Cetinkaya, 201: 2)

Batı ve Orta Afrika'daki çocuk ve gençlerin çalışma hareketliliğini anlamak amacıyla bir çocuk koruma kurumu platformu tarafından 2008'den 2010'a kadar başlatılan bir çalışmada, test aşaması için dört ülke dikkate seçilmiştir: Burkina-Faso, Gine, Togo ve Benin. Yapılan araştırma, çocuk göçünün Batı Afrika'da ve özellikle Benin'de etkili olduğunu açıkça göstermektedir. Bu göçün, özellikle yalnız gerçekleştiriliyorsa onları çok fazla riske maruz bıraktığı sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynleri olmadan göç eden çocukların, özellikle istihdam için kabul yaşına gelmemişlerse sömürüyle, zorlamayla, aldatmayla ve şiddetle savunmasız şekilde karşı karşıya kalmaları söz konusudur (De Glind, 2010 : 10).

1.7.4. Eğitim ile ilgili Nedenler

Çocuk işçiliği ile eğitim arasında doğrudan bir ilişki vardır. Çocuk okulda değilse bir işte olma olasılığı yüksektir. Eğitimsizlik, çocuk işçiliğinin nedenleri arasında üzerinde durulması gereken en önemli unsurlardan bir tanesidir (Bulut & Gülcan, 2012:16).

Örneğin, bir araştırma raporunda, "Benin'de 10-14 yaşındaki çocukların %42'sinin yoksulluk içinde yaşadığını tahmin eder" (Atanasso 2002). Maddi durum, çocukların, özellikle kızların okullaşmasını olumsuz etkiler.

Ulusal İstatistik Yıllığı'na göre, "2016-2017 ve 2018-2019 akademik yılları arasında öğrenci sayısında düşüş yaşandı. Bu sayı 2016-2017'de 2.246.949'dan 2018-2019'da 1.94'lük düşüşle 2.180.896'ya düştü. Kamu kurumlarında yüksek bir oran vardır (2015-2016 toplam işgücünün %77,3'ü). Ancak zaman içinde geliştikçe bu oran 2018-2019'da %72,3'e düşüyor. Bu, özel okulların yaratılmasında gözlenen atılımla

açıklanabilir. Hangi yıl dikkate alınırsa alınsın, erkeklerin sayısı her zaman kızlardan daha fazladır" (INSAE- Benin, 2019: 110).

1.8. ÇALIŞAN ÇOCUKLARIN ÇALIŞTIKLARI YERLER

Plan International'a (Uluslararası Plan) göre, çocuk işçiliği onların gelişimine ve içinde buldukları toplulukların ve bir bütün olarak ülkelerinin ekonomik ve sosyal gelişimine karşı bir engel oluşturur. Çünkü bir çocuk için çalışmak onun eğitime, sağlığına zarar verir, onu işyerinde şiddete maruz bırakır⁸. Çalışmanın bu bölümünde çocukların sektörlere göre, karşı karşıya oldukları risk faktörleri incelenecektir.

1.8.1. Tarım Sektöründe Çalışan Çocuklar

Birleşmiş Milletler 2020 raporunda: "Tarım hala en çok çalışmanın devam ettiği sektör çocuklar (hem erkekler hem de kızlar). Çocuk işçiliğindeki tüm çocukların %70'ini, yani toplamda 112 milyon çocuğu temsil etmektedir. Birçoğu daha küçük çocuklar, bu da tarımın çocuk işçiliğine giriş noktası olduğunu doğruluyor. 5-11 yaş arası çocukların dörtte üçünden fazlası çocuk işçiliğinde tarım sektöründe istihdam edilmektedir" Rapor, 2020:6).

Benin 2020-2024'te e-Tarım için Ulusal Strateji'de, Benin'in ekonomisi tarıma dayalıdır ve nüfusun %45'i birincil tarımsal üretimde yer almaktadır (MAEP, 2019: 6). Ancak, "Benin'de pamuğun çoğu, aile çiftliğinin koşullarına ve özelliklerine bağlı

⁸ <https://www.plan-international.fr/nos-combats/droits-des-enfants/causes-et-consequences-du-travail-des-enfants-dans-le-monde/#:~:text=Les%20conditions%20de%20travail%20des,nuisent%20%C3%A0%20leur%20d%C3%A9veloppement%20physique%E2%80%A6>

olarak erkek, kadın ve çocuklardan oluşan aile emeği ile üretilmektedir" (Ton vd., 2004 : 10).

1.8.2. Pazarlarda Çocuk İşçileri

Unicef'e göre, Batı Afrika'da yaklaşık 200.000 var. Benin'in Cotonou'daki en büyük Dantokpa pazarında, , sivil toplum kuruluşu Espoirs d'enfants'a göre bu türden 5.000 çocuk vardır. Benin'de çocukların %52,5'i ekonomik faaliyetlerde bulunmaktalar. 2013 yılında, INSAE (Benin nüfus müdürlüğü) ve UNICEF tarafından gerçekleştirilen araştırma, Benin'deki en büyük üç pazarda (Cotonou'da Dantokpa, Porto-Novo'da Ouando ve Parakou'da Arzeke) toplam 7882 çocuğun çalıştığını göstermektedir. Bu çocuklar 14 yaşın altındadır.

II. BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

2.1. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Çocuk işçiliği, kimsenin kayıtsız kalamayacağı güncel bir konudur. Bu durum gerçekten de okula gitmek isteyen ama çalışmak zorunda kalan çocukları etkileyen küresel bir olgudur. Çocuk işçiliği genel bir sorun olmakla birlikte, tezahürleri bir bölgeden diğerine, bir ülkeden diğerine ve hatta bir kıtadan diğerine farklılık göstermektedir.

Ne şekilde olursa olsun, çocuk işçiliği konusu, çocuğun geleceğini tehlikeye atması bakımından endişe kaynağı olmaya devam etmektedir. Zaten bir çocuğun çocukluktan zevk almasına veya eğitim hakkının kullanılmasına izin vermeyen işler hiçbir zamanda ve hiçbir yerde kabul edilemez. Çocuklara yönelik yapılan her türlü taciz, uygulanan uzun çalışma saatleri, ekonomik amaçlarla sömürü, kötü çalışma koşulları, karşılaştıkları yabancılaştırıcı faaliyetler ve işverenlerinin bazen insanlık dışı muameleleri her zaman kınanmıştır ve kınanmaya devam edecektir.

Küreselleşme ve toplumsal değişimin etkisiyle çocuklar, aile ekonomisine katkıda bulunmak için ebeveynleri tarafından işe gitmeye teşvik edilmektedir. Bu bağlamda, işverenler kendi başlarına bırakılan bu çocukların savunmasız durumlarından yararlanmaktadır. Çocuk ebeveynleri ise, çocukların işte yaşadıkları istismarı umursamadan kazandıkları parayı almaktadırlar.

Dünya liderlerinin, politikacıların, bilim adamlarının ve kuruluşların sorunla yüzleşme konusundaki ilgisine rağmen çocuk işçiliğinin devam ettiği gözlenmektedir.

Benin’de çocukların pazarda çalıştırılması oranı yüksektir. Ancak pazarlar, çocuklar için tasarlanmış alanlar değildir. Herkesin bu konuya sessiz kalması bu durumu normalleştirmektedir. Ancak çocukların ücret olarak çalıştırılmasının gelecek için çeşitli riskler taşıdığı da kabul edilmelidir.

Çocukların ücret karşılığında çalıştırılması başlı başına bir problem olmakla birlikte pazara yerleri çocuklar için uygun yerler değildir.

2.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Pazarda çalışan çocukların yaşam koşulları üzerinden, çocukları pazara iten sosyo-ekonomik ve sosyokültürel sebepleri ele alan «Afrika’da Çocuk İşçiliği: Benin'deki Parakou Pazarı Örneği» başlıklı çalışmanın evreninde Benin’de çocuk işçi olarak çalışan bütün çocuklar yer almaktadır. Çalışmanın örnekleme altı (6)- on yedi (17) yaş aralığındaki 30 çocuktan oluşmaktadır. Zira çocukların anlattığı durumun gerçekliği ve sayıları gözlemlendiğinde bu örneklemin geçerli olduğunu söylemek mümkündür.

Bu çalışmada çocukların işverenleri (4 kişi) ve ebeveynleri (11) ile de görüşülmüştür. Çocuk işçiliğinin devam etmesi işverenlerin ve ebeveynler bu durumdan faydalandığının göstergesidir. Dolayısıyla araştırmanın amacına uygun olarak kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kaynak kişilerden elde edilen kesin bilgiler ve çocukların ebeveynlerinin örneği olması bu yöntemin kullanılmasını uygun kılmıştır.

2.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışmada araştırmanın amacına ve problemine bağlı olarak nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma "Bireylerin ve diğer ilgili kişilerin günlük deneyimlerini gözlemleyerek veya görüşerek belgelemeye veya açıklamaya çalışır" (Büyüköztürk vd. 2014:18) .Güvenilir ve gerçekçi veriler elde etmek için başlangıçta Arzèkè pazarlarında, Depot ve Zongo pazarında çalışan 30 çocukla görüşme yapılmıştır.

Çocuklarla yapılan görüşmeler, haftada üç kez (pazartesi, çarşamba ve özellikle cumartesi günleri, Parakou'daki en büyük şehir olan Arzèkè pazarının kurulduğu gün.), 15 Mart-3 Nisan 2021 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

2.4. VERİ KAYNAKLARI VE VERİ TOPLAMA TEKNİĞİ

Teoriye ve uygulamaya dayandırılarak oluşturulan çalışmanın teoriye yönelik veri kaynakları gerekli literatürün taranması sonucu bir araya getirilmiş, uygulamaya yönelik veri kaynakları ise kartopu tekniği ile elde edilmiştir.

Çalışmanın teoriye yönelik veri kaynakları; çocuklara ve çalışma yaşamına yönelik sosyolojik terminolojiden beslenerek, sosyoloji teorilerini esas alan kült kitaplardan yararlanılarak, bununla beraber konuya ilişkin yazılan kitap, tez ve makaleleri tarayarak, kütüphane kaynaklarına ve istatistiki verilerin depolandığı resmî kurumların internet sitelerine erişilerek oluşturulmuştur.

Uygulamaya yönelik veri kaynakları ise yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan görüşme formlarından hareketle, derinlemesine görüşmelerden elde edilen veriler ile gözlemlerden yola çıkılarak ortaya konulan verilerden oluşmaktadır.

2.5. ANALİZ VE YORUM

Nitel araştırmanın verilerinin analiz edilmesi, verilerin ayıklanması, sınıflandırması ve sentezlenmesinin ardından yapılan bir işlemdir. Araştırmamız, eldeki derinlemesine görüşmelerin deşifre edilmesi, yapılan gözlemlerin not edilmesi sonucunda gerekli verilerin seçilip gerekli görülen konularda tablo haline getirilip analiz edilmesine dayanmaktadır.

Betimsel bir analiz tekniğine başvurularak değerlendirilen veriler, temalarına göre, özetlenmiş ve de yorumlanmıştır. Görüşülen ve gözlenen çocukların görüşleri çarpıcı bir şekilde yansıtılmaya çalışılmış, bunun için ise sık sık doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Bulguların birbirleriyle ilişkisi açıklanıp anlamlandırılmaya çalışılmıştır.

2.6. ARAŞTIRMANIN KISITLILIKLARI

Parakou'da çocuk işçiliğinin genel görünümü derinlemesine görüşmeler ve gözlemlerle sağlanmaya çalışılmış ancak bu süreçte çalışmanın seyrine etki eden birtakım sınırlılıklar söz konusu olmuştur. Bu sınırlılıklar değişen dereceldedir.

İlk sınırlılık bütçedir. Yani öncelikle saha çalışması yapmak için Benin'e seyahat etmenin yolları aranmış ve ardından anketlere katılan çocuklar için de bir bütçe ayrılması gerekmiştir. Ancak, bazen çocuklar, kendilerine verilmesi planlanandan daha fazla para talep etmişlerdir. Çalışmaya katılan ve eğitim görmemiş bazı çocuklarda zaman zaman hissedilen dil engeli ile ilgili bir sınır da ortaya çıkmıştır. Bu sınırlamayı çözmek için, bazen tercümanlar kullanılmıştır. Aslında bu durum başlangıçta planlanan bütçeyi bütçenin artmasına da sebep olmuştur.

Anketin, Benin hükümetinden alınan verilere göre Kovid-19 bulaşma istatistiklerinin yükselişte olduğu bir dönemde gerçekleştiğini belirtmek gerekir; çocukların ajitasyonu ve bilinmeyen bir kişiye yaklaşma korkusu, başlangıçta planlanan 50 çocuk yerine bizi 30 çocukla görüşmeye mecbur etmiştir.

2.7. PAZARA GENEL BİLGİLER

Lexique de Sociologie'ye göre, pazar genellikle arz ve talebin değiş tokuşunun gerçekleştiği çok hayali bir yerdir (Lexique de sociologie, 2007).

Smith'e göre, pazar doğal bir düzenden gelir, çünkü pazarların ortaya çıkışının ve genişlemesinin kökeninde mübadele ve işbölümü eğilimi vardır. (Smith, 1978)

Zamanla, bu natüralist çalışma yaklaşım, iş bölümünün gelişmesiyle pazarlardan yerel, sonra ulusal ve nihayet uluslararası boyutlara geçtik anlamında evrimsel bir yaklaşıma yol açtı.

2.8. ÇOCUK İŞÇİLİĞİ İLE İLGİLİ HUKUKSAL DÜZENLEMELER

İsviçre'nin en büyük çocuk yardım kuruluşu "Terre des Hommes", çocukların iş yoluyla sömürülmesine karşı argümanında, hükümetlerin, sosyal ortakların, sivil toplumun, organizasyonların, ailelerin ve toplulukların çabalarının koordinasyonunu teşvik ediyor (Terre des Hommes, 2013: 4).

2.9. ULUSLARARASI DÜZENLEMELER

2.9.1. Birleşmiş Milletlerin Başlıca Düzenlemeleri

1924'te Birleşmiş Milletler Teşkilatı haline gelen Milletler Cemiyeti (SDN) Cenevre Bildirgesini kabul etti. Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi çocuk hakları konusunda ilk uluslararası hukuki metindir. Çocuklar için özel hakların varlığını ilk

kez tanıyan ve onaylayan tarihi bir metin, ancak her şeyden önce yetişkinlerin onlara karşı sorumluluğu.

Cenevre Bildirgesi, tüm ulusların, çocuğun gerekli araçlara sahip olma hakkına saygı göstermekle yükümlü olduğunu belirtir gelişimine, ihtiyaç halinde özel yardımlardan yararlanmak, yardım alan ilk kişi olmak, ekonomik özgürlük, sömürüye karşı korunmaya ve ona toplumsal bir vicdan ve görev duygusu aşıl原因 bir eğitime sahip olmaktır.

Haklar geliştikçe, dünya liderleri Cenevre Deklarasyonu'nu genişletmeye karar verdi. Böylece, Çocuk Hakları Bildirgesi, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 78 üye ülkenin oybirliğiyle 20 Kasım 1959 tarihinde 1387 (XIV) sayılı kararında kabul edilmiştir.

1989 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından Çocuk Haklarına Dair Sözleşme kabul edilmiştir. Bu sözleşme, çocuk koruma konularıyla ilgilenen sivil toplum kuruluşlarının katkılarını dikkate alır. Bu kuruluşlar, sahadaki müdahalelerini optimize etmek için önerilerini koordine ettiler (Cantwell, 2011:22). Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, çocukların sosyal, ekonomik, politik, medeni ve kültürel aktörler olarak rolünü tanıyan bir dönüm noktası olan insan hakları başarısı olarak geniş çapta kabul görmektedir. Sözleşme, çocuk haklarının her bakımdan korunmasını garanti eder ve bu koruma için asgari standartları belirler. Sözleşmenin geliştirilmesine katkıda bulunan UNICEF, belgede uzman bilgisi kaynağı olarak geçmektedir. Sözleşme şu anda 196 Devlet tarafından onaylanmıştır.

2.9.2. Afrika Birliği Dzenlemeleri

Afrika Çocuk Hakları ve Refahı Sözleşmesi, Temmuz 1990'da Afrika Birliği Örgütü Devlet ve Hükümet Başkanlarının 26. Konferansında kabul edildi. Yani, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin kabul edilmesinden bir yıl sonra. Ancak, 47. maddesi uyarınca 15 Devletin onayını aldıktan sonra 29 Kasım 1999'da yürürlüğe girmiştir.

Afrika Birliği, bu tüzük aracılığıyla, çocuğun Afrika toplumunda benzersiz ve ayrıcalıklı bir yere sahip olduğunu ve kişiliğinin tam ve uyumlu gelişimini sağlamak için çocuğun bir aile ortamında, mutluluk, sevgi ve anlayış atmosferinde büyümesi gerektiğini kabul eder.

Aynı zamanda, Afrika Birliği, çocuğun bedensel ve zihinsel gelişimi ile ilgili gereksinimleri dikkate alarak bedensel, zihinsel, ahlaki ve sosyal gelişimi için özel bakıma ihtiyacı olduğunu ve özgürlük, onur ve güvenlik koşullarında yasal korumaya ihtiyacı olduğunu belirtir.

Önsözde belirtildiği gibi, bu tüzük, Uluslararası Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne aykırı olarak, kültürel miraslarının erdemlerini, tarihsel geçmişlerini ve Afrika medeniyetinin değerlerini dikkate alarak bazı Afrika kaygılarını dikkate almaktadır.

Somali dışındaki tüm Afrika devletleri Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne taraf olmasına rağmen, 18 Nisan 2019 itibarıyla Afrika Birliği'nin 53 üyesinden sadece 49'u Afrika Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni onaylamıştır. Bu, Afrika Devletlerinin uluslararası diplomatik alanda çokça iddia edilen sosyo-kültürel özelliklere katılma konusundaki ilgisizliğini göstermektedir (Sindjoun, 1996: 848).

Çocuk işçiliği ile mücadele lehindeki metinlerin uygulanmasında da zorluklar vardır. Çünkü Proje de Plan Décennal (Taslak On Yıllık Plana) 2020-2030 göre:

- 72 milyon çocuk çalışıyor, yani her 5 çocuktan 1'i,

- 72 milyonun yarısı tehlikeli işlerde çalışıyor.

- Yaş grubuna göre çocuk işçiliğinin sömürsü: 5 ila 11 yaş arası: %59 veya 42,5 milyon; 12 ila 14 yaş arası: %26 veya 18,9 milyon; 15 ila 17 yaş arası: %15 veya 10,6 milyon.

- Yaş gruplarına göre küçüklerin tehlikeli koşullarda çalışması: 5 ila 11 yaş arası: %41; 12 ila 14 yaş arası: %25; 15 ila 17 yaş: %34.

- İş sektörüne göre dağılım: Çocukların yüzde 85'i tarımda sömürülüyor; sanayi sektöründe %4; hizmetlerde %11.

III. BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN BULGULARI

3.1. Çocukların Sosyo-Demografik Özellikleri

3.1.1. Özet Tablo Görüşmeye Katılan Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgiler

Çocuk işçiliğinin okul eğitimleri üzerindeki etkisini görebilmek için tanımlanan çocukların, emanet çocukların ve aileleriyle birlikte yaşayan çocukların durumları üç kategoride sınıflandırılmıştır: 1.Öğrenci çocuklar 2. Okulu bırakan çocuklar 3. Okula gitmeyen çocuklar. Bu üç çocuk kategorisine Talebe çocukları da eklenebilir.

N°	Yaş	GÖRÜŞME İSTATİSTİKLERİ									
		Öğrenci		Okulu Bırakan		N°	Yaş	Okula Gitmeyen		Talebe	
		Kız	Erkek	Kız	Erkek			Kız	Erkek	Kız	Erkek
1	7	G.1				16	11		G.16		
2	15	G.2				17	8	G.17			
3	13		G.3			18	11	G.20			
4	15		G.4			19	16	G.19			
5	8		G.5			20	17	G.20			
6	17		G.6			21	9		G.21		
7	10				G.7	22	14	G.22			
8	12			G.8		23	10		G.23		
9	11			G.9		24	13	G.24			
10	9				G.10	25	12	G.25			
11	7			G.11		26	13	G.26			
12	10				G.12	27	6				G.27
13	8			G.13		28	14				G.28
14	12			G.14		29	16				G.29
15	9			G.15		30	7				G.30
Toplam		30									

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Çocuk İşçilerin Yaş ve Cinsiyet Durumu

3.1.2. Görüşmeye Katılan Çocukların Yaş ve Cinsiyetine İlişkin Bilgiler

Tablo 2 : Görüşmeye Katılan Çocukların Yaş ve Cinsiyetine İlişkin Bilgiler

Yaş	Görüşme	
	Kız	Erkek
6-8	4	3
9-11	3	6
12- 14	7	2
15 - 17	2	3
Total	30	

Tablo 1'e göre otuz (30) çocuk sorgulanmıştır. On altı (16) kız ve on dört (14) erkek. Çalışmamız altı (6) ile on yedi (17) yaş arasındaki çocuklara odaklanılmıştır. Gözlemlerimize göre Parakou pazarlarında çalışan daha çok kız vardır. Bu yüzden görüşülen kızların erkeklerden daha fazla olmasının nedeni budur.

Kuzey Benin'deki Parakou pazarlarında iki çocuk kategorisi çalışmaktadır. Bunlar bir yanda alfa denilen usta ile Kuran'ı ve İslam inancını okumayı öğrenen talebe çocuklar, diğer yanda onları pazarlarda seyyar satıcı yapan üçüncü şahıslara emanet edilen çocuklardır. Talebelerin ve öbür çocukların etkinlikleri farklıdır. Talebe çocukları, dilencilik yapıp küçük işler yaparken diğer çocuklar, baharat satıyor ve ufak tefek işler yapıyorlardır.

Talebe çocuklar sadece erkeklerden oluşur. Kıyafetleri ve yiyecek dilenmek için ellerindeki tabaklardan tanınırlar. Çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerine ilişkin 1999 tarihli 182 tarihli ILO Sözleşmesi'ne göre bu çocuklar tarafından yürütülen

çalışmanın onları çocukluklarından mahrum bırakması anlamında, çocukların dışlanmasına yönelik bir adaletsizlik teşkil etmektedir.

Pazar, farklı ürünlerin ticaretinin gerçekleştiği yerdir ve Parakou şehri bağlamında çocuk işçiliği sürpriz olmamıştır. Çünkü çok eski zamanlardan beri büyük kent merkezleri çocuk işçiliğinin geliştiği yerler olmuştur. Bunun ailelerin doğasıyla bir bağlantısı olacaktır. Çocuğu ücretli işçi olarak çalıştırabilen yeni aile modeli, kentli seçkinlerle başlamış, küçük şehirlerden önce büyük ticaret merkezlerinde benimsenmiştir. Bu durum İtalya gibi Akdeniz ülkelerinde XIV. yüzyılda görülürken Fransa ve İngiltere gibi ülkelerde XVI. yüzyıla kadar görülmemiştir. (Gelis, 1986)

Dolayısıyla 2008 yılında gerçekleştirilen Ulusal Çocuk İşçiliği Araştırması'na göre Benin'deki çocukların %34'ü ekonomik faaliyetlerde bulundu ve %30'u tehlikeli olarak sınıflandırılan işlerde çalıştı. INSAE ve UNICEF tarafından 2013 yılında Benin'in üç ana pazarında (Dantokpa, Ouando ve Arzèkè) gerçekleştirilen pazarlarda çocukların ekonomik sömürüsüne ilişkin araştırmada, 14 yaş altı olmak üzere 7882 çocuğun günde ortalama on saat çalıştığı tespit edilmiştir. 2018 Raporu, ekonomik faaliyetlerde bulunan ve %39,6'sı tehlikeli koşullarda çalışan çocukların %52,5'inin artışla durumun kötüleştiğini ortaya konmuştur. Çocuk işçiliği endişe verici düzeyine rağmen Beninliler tarafından bir sorun olarak görülmemektedir.

Çocuklar okula gitmese bile Birleşmiş Milletlerin 1989 tarihli yerli ve kabile halklarına ilişkin mesleki eğitime ilişkin 169 sayılı sözleşmesinde belirtildiği gibi ekonomik çevre, sosyal ve kültürel koşullara dayalı özel eğitim programları uygulanabilir.

3.1.3. Görüşmeye Katılan Çocukların Eğitim Durumlarına İlişkin Bilgiler

Çalışmamız sırasında görüşülen çocukların eğitim düzeyi ile ilgilenmek önemlidir.

Tablo 3: Görüşmeye Katılan Çocukların Eğitim Durumlarına İlişkin Bilgiler

Çocuk Durum	Çocuk Sayısı	
	Kız	Erkek
Eğitimsiz	08	3
Okulu bıraktı	06	03
Talebe çocuklar	00	04
Eğitimli	02	04
Toplam	30	

Eğitim hakkı, çocuk haklarına ilişkin uluslararası sözleşmenin beş ana ilkesinden biridir. Bu sözleşmenin 28. maddesi tüm çocuklar için eğitim hakkını vurgular ve bu eğitimin çocuklar için hedeflerinden 29. maddesinde bahsedilir. Uluslararası Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin bu şartına uymak için: «Türkiye zorunlu ilköğretim programını 1997 yılından itibaren uygulamaktadır. Bununla beraber ilköğretimin ardından ortaöğretime katılım azalarak %12 gibi bir orana ulaşırken yükseköğretime katılım ise %7'lere kadar gerilemektedir. Avrupa'nın batısındaki ülkelerde, ortaöğretime katılım oranı %66 civarı ve yükseköğretime katılım oranı ise %20 civarında olmaktadır.»

Tablo 2'ye göre Parakou pazarlarında görüştüğümüz otuz çocuktan on altısı (16) kız, on dördü (14) erkektir. Okula hiç adım atmadığını kabul eden sekizi (8) kız ve üç (3) erkek olmak üzere on bir (11) çocuk bulunmaktadır. Dokuz (9) katılımcı (6 kız ve 3 erkek) çeşitli nedenlerle okulu bırakmıştır. Dört (4) çocuk talebe çocuklardır. Altı (6) çocuk, iki (2) kız ve (4) erkek okula devam etmektedir. Toplamda, ankete katılan otuz (30) çocuktan altı (6) çocuk okula devam etmektedir.

Okula giden bu son kategorideki çocuklar için pazarlarda yaptıkları işler okul sonuçlarını etkilemektedir. Unutulmamalıdır ki, çocuk işçiliğinin devamlılığı, okul politikalarının başarısızlığının ve özellikle yoksulluğun devam etmesinin bir sonucudur (Lachaud, 2004: 10-12).

3.1.4. Okulu Bırakan Çocuklara İlişkin Bilgiler

Çocukların okulu bırakmasının birkaç nedeni vardır. Parakou pazarlarında görüşülen okuldan ayrılan çocuklar kırsal kesimlerden geldi. Bazı çocukların terk edilmeleri ilgisizlikleriyle açıklanıyorsa da diğer çocukları okuldan uzak bırakmak terk edilmeyi haklı çıkarmaktadır. İşte bir görüşmecinin bize söylediği:

« Ailem köyümüzden yaklaşık otuz kilometre uzaklıktaki çiftliğe yerleşti. Gittiğim en yakın okul yaklaşık beş (5) kilometre uzaktaydı. Her sabah oraya gitmek için sabah 6'da uyanmam gerekti. Bazen, şansım yaver gittiğinde beni oraya götüren çok nazik motosikletlileri yolda bulurdum. Bu yüzden öğleden sonraları bazen yiyecek param olmadan okulda kalırdım. Sabah gidip akşam yürüyerek dönmek gerçekten çok zordu. Üç yıl sonra okulu bırakıp kasabaya gelip teyzemle yaşamaya böyle başladım.»
(Erkek, 10, G.12, Okulu bıraktı).

Nitekim Benin'deki eğitim ve okuryazarlıktan sorumlu bakanlığın eğitim sisteminin devlet raporuna göre okul 30 dakikadan fazla uzakta olduğunda okulu bırakma oranı yaklaşık %13'tür. Evden yürüyerek okul, evden 30 dakikadan az olduğunda %7'ye düşmektedir. Kırsal alanlarda, okul evden 30 dakikadan fazla uzaktaysa okulu bırakma oranı %9'dan %16'ya çıkmaktadır. (Rapor, 2014: 88)

Anne babaların maddi gelirlerinin düşük olmasıyla çocuk sayısının fazla olması, onları okula gitmesi gereken çocukları arasında seçme yapmaya zorlamaktadır. Çocuklardan bir kısmı anne ve babaya tarla işlerinde yardımcı olurken bir kısmı da çalışmak ve okula gidenlerin eğitim masraflarını karşılamak üzere ailelere emanet edilmiştir. İşte bir kızın ifadesi:

«Annemin sekiz (8) çocuğu var ve ben en büyük kızıyım. Babam, işimden kazandığım parayla diğer kardeşlerime destek olmam için beni kasabaya çalışmaya göndermeye karar verdi. Parakou'ya gelip çalışmak için okulu böylelikle bıraktım» (Kız, 11, G.9, Okulu bıraktı).

Çocukların terk edilmelerini haklı çıkarmak için belirttiği diğer nedenler şunlardır: Aile problemleri, hastalık vakası, okul kapanışı, okulun çok uzak olması, velilerin maddi gelirine göre okulun çok pahalı olması, kitap eksikliği, okula ilgisizlik, ebeveynlerden birinin ölümü. Bu çocuklar okulu bıraktıktan sonra şehre katıldılar.

3.1.5. Okula Hiç Gitmemiş Çocuklarda Bilgiler

Eğitim hakkı her çocuk için bir önceliktir. Ancak hepsi bu şanstı yararlanamamaktadır. Hiç okula gitmemiş çocukların çoğunluğu, okul için yeterli paraya sahip olmamaları nedeniyle hiç okula gitmediklerini itiraf eder.

Bu nedenle, çocukların ifadeleri, Benin Devletinin ücretsiz ilköğretimi şart koşan konuşmalarıyla çelişmektedir. Çocuklar bize neden okula gitmemelerinin sebeplerini anlatır:

« Okula gitmek isterim ve hala bu arzum var. Ama ailemin okulumu karşılayacak parası yoktur. Ailemin en büyüğüyüm. Babam çiftçi, annem ev hanımıdır. Çok yıllardan beri, annem hasta ve babamın bulduğu tüm para annemi tedavi etmek için kullanılır. Aileme yardım etmek için burada çalışmak zorundayım (Erkek, 11, G.16, Eğitimsiz).

Bazı çocuklar, anne ve babalarından birinin ölümü nedeniyle okula gidememiştir ve bu nedenle maddi sıkıntı içinde olan ailelerine yardım etmek için kendilerini çalışmak zorunda bulurlar:

«...Annem bana okula gönderileceğim yıl babamızın vefat ettiğini söyledi. Bu olaydan önce, annem küçük kardeşlerim olan ikizlere hamileydi. Ağabeyimin bir süre okula gitme şansı oldu ama sonunda bıraktı. Baharat satışı hepimizi okula göndermeye yetmediği için bana ve diğer üç erkek kardeşime bakmakta zorlanan annemin bakımı altındayız. Bir akşam annem ve ağabeyimle konuştuktan sonra en küçük kardeşlerimiz olan ikizleri okula göndermeye karar verdik. Bu yüzden okul ücretlerini ödemek için biz üçümüz katkıda bulunuyoruz » (Kız, 16, G.19, Eğitimsiz).

İşte bir kızın soruya verdiği cevap. Yaşı için bu tepki şaşırtıcı ve yaşlıların çocuklarla birlikte söylediği sözlerin etkisini gösterir. Cevabı kısmen yaşadığı ortamda söylenenlerin raporudur. Bu durumu şu şekilde ifade etmişlerdir:

« Neden okula gitmeliyim ? Kızların okula gitmesine gerek yoktur. Annem de benim gibi okula hiç gitmedi. Neredeyse iki (2) yıldır burada, Nafi ile Parakou'da yaşıyorum. Nafi'den çok şey öğrenirim. Nasıl satılır, nasıl pişirilir, ev tutulur vb. Ailemle birlikte köydeyken arkadaşlarımla okula gittiğini gördüm. Ailemin neden arkadaşlarımla gibi beni okula göndermediğini bilmem. Ayrıca, okul umurumda değil. Abim, okul tembeller içindir der» (Kız, 12, G.25, Eğitimsiz).

Araştırmaya katılan bazı katılımcılar, doğum belgesi olmadığı için hiç okula gitmediklerini itiraf ederler. Bir kişinin medeni durumunun kanıtı olan bu idari belgedir. Bu nedenle doğum tarihi, yeri, saati, çocuğun soyadı, adı, ebeveynlerin yaşı, mesleği ve medeni durumları gibi doğum bilgilerini içerir.

«Ben hastanede doğmadım. Doğum belgem yoktur. Bu yüzden okula kayıt olmadım» (Kız, 8, G.17, Eğitimsiz).

«Babam doğum belgemi kaybetti. Birkaç kez belediye binasına gitti ama bulamadı. Bana yeni bir doğum belgesi almak için mahkemeye gitmeli. Ama prosedür çok para gerektiriyordu » (Kız, 14, G.22, Eğitimsiz).

«Babam beni okula kayıt yaptırmaya götürdü. Bende olmayan bir kağıt istediler ve eve döndük » (Erkek, 9, G. 21 Eğitimsiz).

Toplamda sekiz (8) kız, üç (3) erkek çocuk hiç okula gitmemiştir. Bazı çalışma katılımcıları, özellikle kızlar, soruyu cevaplamak istemediler. 26-28 Nisan 2000 tarihlerinde Dakar, Senegal'de düzenlenen ve Dakar Eylem Çerçevesi olarak bilinen dünya eğitim forumuna göre Sahra Altı Afrika, kızlar için okula kayıt oranının en zayıf

olduğu dünya bölgesidir. Dakar ereve Raporu'nda, dünyanın bu bölgesinde okula gitmeyen 41 milyon çocuğun %56'sı kızıdır.

Çocuklar sömürüldükleri için asla okula kaydedilmezler. Bu bulgu kırsal alanlarda daha yaygındır. Ulusal İstatistik ve Ekonomik Analiz Enstitüsü (INSAE) tarafından yayınlanan ve Benin'deki ekonomik sömürü durumlarındaki çocukları dikkate alan yakın tarihli bir raporda, "664.000'den fazla Beninli ocuk, ekonomik olarak meşgul." Bu rapora göre kırsal kesimdeki çocuklar kentsel alanlardaki %18,4'e karşılık %42,3'lk bir oranla ekonomik olarak daha meşguldür. En yoğun yaş grubu 14-17 (%43,2), bunu 12-13 (%39,6) ve 5-11 (%29,5) takip etmektedir.

3.1.6. alışan ocukların Düşük Akademik Performansına İlişkin Bilgiler

Bu bölümde, çocukların pazarlardaki çalışmalarıyla ilgili olarak okul performanslarını analiz etmektedir.

Tablo 4: Çalışan Çocukların Düşük Akademik Performansına İlişkin Bilgiler

Çocuk ve Cinsiyet	Yaş	Sınıf	Eğitim Seviyesi
Erkek	11	5.	İlkokul
Kız	10	3.	İlkokul
Erkek	15	2.	Ortaokul
Erkek	13	6.	İlkokul
Kız	8	2.	İlkokul
Erkek	16	3.	Ortaokul
TOPLAM	6 Öğrenci		

Bölümde, bu çocukların yaşları ile okul seviyeleri arasındaki bağlantıyı kurarken çocukların okul sonuçlarını incelemektedir.

Tablo 3'te gösterildiği gibi 30 çocuktan ikisi kız, dördü (4) erkek olmak üzere altı (6) çocuk okula devam etmektedir. Dört (4) erkek öğrenciden ikisi (2) ilkokulda, öbür ikisi de ortaokulda okumaktadır. Kızların ikisi de ilkokulda. Benin'de bir çocuğun okullaşması için belirtilen yaş dört (4) yıldır. Bu yaş ve sorgulanan çocukların eğitim düzeyi dikkate alındığında onların okul gelişiminde geç kaldıkları sonucuna varılabilir. Bu gecikme, çocukların yaptığı işle ilgili olarak görülebilir. Bu onların kötü okul sonuçlarının sebebi olmalıdır.

Daha doğrusu, bu kötü sonuçlar, hissedilen yorgunluğun zaman içinde birikimi sebebiyle ortaya çıkan okuldaki gecikme ve devamsızlıkla açıklanabilir ve çocuklar okulda olduklarında sınıfta uykuya dalmaktadırlar. Bu durum öğretmenlerinden sık sık ceza almalarına neden olur. Kalabalık bir ailede yaşayan çocuklardan birinin verdiği cevap, bu çocukların aynı anda hem okuyup hem de çalışmakta yaşadıkları zorlukları özetlemektedir:

«Uyku benim için yeterli olmadığı için sabahları uyanmakta güçlük çekerim. Bu da benim sık sık geç uyanmama sebep olur. Bu yüzden geç gelince ve arkadaşlarım sınıfta olunca öğretmenim bana ceza vermektedir. Bu yüzden okula geç kalmaktansa para bulmak için pazara gelmeyi tercih ederim. Geçen yıl, iki sınavda başarı sağlayamadım. Aynı sınıfı tekrar ediyorum. Sınıf arkadaşlarım berbat olduğumu söyleyerek dalga geçiyorlar. Ve bu beni çok incitiyor... Bazen okulu bırakmak istiyorum» (Erkek, 13, G.3 Eğitimli)

Bazı çocuklar geç kaldıklarında öğretmenlerinin hoşgörüsünden yararlanır:

«Her gün okula giderim. Dersleri kaçırmam. Ama çoğu zaman geç kalırım. Öğretmenim durumumu anlıyor gibi görünüyor. Ama çok geç kaldığımda beni cezalandırır. Yani, on (10) veya on beş (15) dakikadan fazla geciktiğimde sabahları odayı temizlemek, bulaşıkları yıkamak ve pompadan su içmek ve getirmek gibi ev işleri yaparım. Bu işten sonra okula hazırlanırım. Genelde sınıfta uyurum.» (Kız, 7, G.1 Eğitimli)

İki katılımcının hayat şartları sorunları gündeme getirilmesinde kullanılmalıdır. Onlar gibi, diğer çocukların çoğu kendilerini yalnız hissetmektedir. Çünkü bu çocuklar çevrelerinden hiç ilgi görmemektedirler. Sınav sınıfında bulunan

on üç (13) yaşındaki çocuğun yüzünün ifadesi; durumu ispat etmeye yetmektedir. Bu çocuk yaşadığı çevrede her gün hüsrana uğramıştır. On (10) yaşındaki kız ise kendisine karşı yapılan haksızlıkları kabullenmiş görünür. «Çocuk işçi olarak çalışan çok daha fazla çocuk okulun ve çocuk işçiliğinin gereklerini dengelemekte zorluk çekmekte, bu durum ise eğitim ve dinlenme haklarını tehlikeye atmaktadır» (Ilo, 2020:3).

3.1.7. Görüşmeye Katılan Çocukların Yaşadıkları Semte İlişkin Bilgiler

Çocukların yaşam alanları bu alt bölümde dikkatimizi çeker.

Tablo 5: Görüşmeye Katılan Çocukların Yaşadıkları Semte İlişkin Bilgiler

Mensei	Görüşme
Kırsal kesimden gelenler	14
Parakoulu	9
Diğer milliyet	7
TOPLAM	30

Tablo 4'te gösterildiği gibi, araştırmaya katılan çocukların çoğunluğu Beninlidir. Otuz (30) çocuk arasında; on dördü (14) kırsal kesimden gelir ve vasileri veya patronların yanında yaşamaktadır. Dokuz (9) çocuk Parakou'nun yerlisidir (çalışmamızın yapıldığı yer). Kalan yedi (7) çocuk başka milletlerdendir.

Emanet edilen çocukların patronlarının isteksizliği, bu çocukların yaşam ortamlarını ziyaret etmemize izin vermedi. Ancak çocuklardan alınan cevaplar orta

sosyal sınıfların mahallelerinde yaşadıklarını göstermektedir. Hastalandıklarında gördükleri tedavi varoşlarda yaşayan çocuklardan daha kötüdür. Bazı çocukların bu konudaki görüşleri şu şekildedir:

«Ben oturma odasında uyurum. Bir yabancı olduğunda oturma odasını ona bırakmak için mutfakta uyurum» (Kız, 8, G.17, Eğitimsiz).

«Geceyi koridorda geçiririm. Patronum, halısını kirletmemek için oturma odasında uyumamdan hoşlanmıyor. Yanlış bir şey yaptığımda beni cezalandırmak için geceyi geçirdiğim misafir duşuna kilitler» (Kız, 12, G.25, Eğitimsiz).

Bunlara ek olarak ayrıca, çalışmaya katılan öbür çocukların hayatlarıyla ilgilendik. Bu yüzden yaşadıkları mahallelere gittik.

Bu çocuklar farklı mahallelerde ama hemen hemen aynı şartlarda yaşıyorlar. Bu mahalleler şehir merkezine uzaktır. Pazara en yakın olan yerden pazara varması yaklaşık olarak otuz (30) dakika sürer. Görüşülen çocuklardan üçü (3) ebeveynlerinin ev sahibi olduğunu kabul etmiştir.

Genel olarak, bu çocukların yaşam alanları gecekondu mahalleleri ve yaşam kalitesi düşük yerlerdir. Yağmurdan sonra suyun geçişi için olukların tıkanmış olması sebebiyle su noktası kıtlığı ve içme suyu kıtlığına sebep olmaktadır. Evlerin güvensiz olması, elektriğin fiilen yokluğu, imar planı eksikliği vb. Gibi sorunları vardır. Bu mahallelerin sakinleri, saflarındaki yüksek okuma yazma bilmeme oranı nedeniyle marjinalleşmiş, temel sosyal hizmetlerden yoksun görünmektedir.

Aslında bu gecekonduların yaşam biçiminin etkisi altındaki çocuklar, ebeveynlerinin yaşamını neredeyse aynı şekilde yeniden üretmeleri anlamında

kendilerini kuşaklar, nesiller arası bir toplumsal hareketlilik içinde bulmaktadır. Böyle bir ortamda, «yoksulluk kültürünü yok etmek, yoksulluğu yok etmekten daha zordur» (Türkdoğan, 2007: 186). Yoksulluk kültürünün bu şekilde ortadan kaldırılması için yeterli zaman gerekir.

3.2. Görüşmeye Katılan Çocukların Ailelerine İlişkin Bilgiler

3.2.1. Anne-Babannın Sağ/Ölü Olma Durumu

Burada yetim çocukların olup olmadığını bilmek söz konusudur. Yani ya babasını ya da annesini ya da her iki ebeveynini aynı anda kaybeden çocuklar.

Tablo 6: Görüşmeye Katılan Çocukların Anne-Babalarının Sağ/Ölü Olma Durumlarına İlişkin Bilgiler

Görüşme	Sayı	Sağ		Ölü	
		A	B	A	B
Kız	16	15	13	1	3
Erkek	14	16	15		1
Toplam	30	25		05	

A: Anne

B: Baba

Tablo 6'da görüldüğü gibi araştırmaya katılan otuz (30) çocuktan beşi (5) yetimdir. Araştırmaya katılan on altı (16) kız çocuğundan biri annesinin vefatı dolayısıyla öksüz kalmıştır, üç (3) kız çocuğu ise babasının vefatı dolayısıyla yetim kalmıştır. Araştırmaya katılan on dört (14) erkek çocuğun sıralamasında sadece bir (1) yetim çocuk bulunmaktadır. Dolayısıyla çocukları çalışmaya iten temel nedenin

ekonomik olduğu sonucuna varırız. Çünkü üç (3) çocuk, ebeveynlerinden birinin ölümünden önce çalışmaya başladıklarını ifade etmişlerdir.

3.2.2. Anne Babanın Eğitim Durumu

Pazarlarda çalışan çocukların ebeveynleri çoğunlukla okuma yazma bilmemektedir. Okula gitme şansı olanların eğitim seviyeleri ilkokul ile sınırlıdır. Bu çalışmaya katılan çocukların verdiği cevaplardan öğrenebileceklerimiz şunlardır:

«Babam biraz okula gitti. Onun Fransızca seviyesi fena değildir» (Kız, 15, G.2, Eğitimli).

Okula devam eden ve ortaokulda olan çocuklardan biri babasıyla dalga geçerek şu ifadeleri kullanır:

«Annem kendi başına okulu bırakmadan önce ilkokul dördüncü sınıfa gitti. Babam okula hiç ayak basmadı (katılımcı devam etmeden önce güler). Sadece o, Fransızca konuşmayı evdeki herkesten daha çok sever. Ama kelimeleri karıştırır» (Erkek, 15, G.4- Eğitimli).

«Babam ilkokul mezunu. Yoksulluk nedeniyle okula bıraktı, diyor» (Erkek, 10, G.23- Eğitimsiz).

Eğitimlerinde kim ilerlemeyi başardı. Birkaç kişi bir ortaokul düzeyinde eğitime sahiptir:

«Annem ve babam aynı okulda okudular. Orada tanıştılar. Annem, ablamızı doğurduğunda ortaokul ikinci yılındaydı. Bu yüzden okulu bıraktı. Babamız sınavında başarısız olunca bıraktı» (Kız, 7, G.1- Eğitimli).

Çalışmada okula devam eden çocuklar dışında en fazla katılımcı, ebeveynlerinin eğitim düzeyini bilmediklerini söyledi. Ancak annelerinin ev hanımı olduğunu ve okuma yazma bilmediklerini bildirdiler. Özelde Benin'de ve genel olarak Sahra altı Afrika'da cehaletle mücadele, üstesinden gelinmesi gereken bir durumdur. Örneğin 2008 yılında, Sahra altı Afrika ülkelerinde okuma yazma bilmeyen yetişkinlerin oranı UNESCO İstatistik Enstitüsü (UIS) tarafından %38 olarak tahmin edilmiştir. 1985-2008 yılları arasında bu oran %47'den %38'e düşerken aslında bu dönemde okuma yazma bilmeyenlerin sayısı artmıştır. Gerçekten de 1980'lerin ortasındaki 133,8 milyona kıyasla, 2008'de okuma yazma bilmeyen 167,2 milyon kişi vardır. On beş (15) ile yirmi dört (24) yaş arasındaki gençler arasında durum pek de iyi değildir. 1985 ve 2008 yılları arasında okuma yazma bilmeyenlerin oranı %35'ten %29'a düşmüştür. Ancak bu yaş grubundaki okuma yazma bilmeyen gençlerin sayısı aslında 10,2 milyon artmıştır. (UNESCO, 2011).

3.2.3. Ailenin Tek Eşlilik / Çok Eşlilik Durumu

Tablo 7: Ailenin Tek Eşlilik / Çok Eşlilik Durumu

Görüşme	Kız	Erkek	Ailenin Durumu
13	07	06	Tek Eşli Aile
17	09	08	Çok Eşli Aile
Toplam	30		

Tablo 7, araştırmaya katılanların tek eşli aile ve çok eşli aile olarak ikiye ayrıldığını açıkça göstermektedir. Böylece, 30 çocuktan yedisi (7) kız; tek eşli

ailelerden, dokuzu (9) ise çok eşli ailelerden gelmektedir. Erkek çocukların altı (6) tanesi tek eşli ailelerden, sekizi (8) ise çok eşli ailelerdendir. Toplamda tek eşli ailelerden 13 çocuk ve çok eşli ailelerden 17 çocuk bulunmaktadır.

Aile statüsünün, bir bütün olarak çocukların yaşam durumu üzerinde bir etkisi olduğu görülmektedir. Ebeveynlerin ekonomik durumu zaten iyi olmadığı için çok eşli ve çok çocukla yaşamları, hayatta kalmalarını daha da zorlaştırmaktadır.

«Ebeveynin çocuk yetiştirme tutumu ile ailedeki çocuk sayısı arasında negatif ilişki olduğu söylenebilir ve bu ilişkiyi etkileyen diğer unsurların, ailenin sosyoekonomik düzeyi ve bununla ilişkili seyreden yaşam koşulları olarak nitelendirilebilir.» (Sertelin, 2003: 20)

3.2.4. Anne Babanın Yaptıkları İşler ve Çalışma Durumu

Pazarlarda çalışan çocukların ailelerinin mesleki profili nedir? Bölüm 'de bu soruya cevap verecektir.

«Babamın sabit bir işi yoktur. Orada burada küçük işler yapıyor.» (Erkek, 6, G.27, Talebe)

«Babam eğitilmiş bir aşçı ama işi yoktur. Mahallede ufak tefek işleri yapan annemdir. Sattığı hendeklerden kum topluyor. Ayrıca, her sabah evin önünde hazırladığı pilavı da satıyor» (Erkek, 11, G.16, Eğitimsiz).

«Babam güvenlik görevlisi. Geceleri yol kenarındaki insanların dükkânlarını izler.» (Kız, 8, G.17, Eğitimsiz).

«Annem baharatları bu pazarda satıyor.» (Erkek, 15).

Çocukların çalışma zorunluluğu, ebeveynlerin düşük mali düzeyi ile doğrudan bağlantılıdır. Bu mali seviye genellikle işsizlik veya düşük ücretli bir iş ile açıklanır. Kendilerini iş pazarlarında bulan bu çocukların yaşam kalitelerinin düşük olmasında ebeveyn sorumluluğunun kapsamının etkisi vardır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çocuk işçiliği tüm toplumları etkileyen güncel bir olgudur. Bununla birlikte, çocuk işçiliği ile sömürü arasındaki fark o kadar küçüktür ki bu konu özel bir ilgiyi hak etmektedir.

Bu uygulamanın etkenleri arasında yoksulluk, işsizlik, göç, toplumun kayıtsızlığı, hayat pahalılığı, toplumsal değişimler, çatışmalar, küreselleşme, çocukların okula gitmemesi vb. sayılabilir.

Kuzey Benin'deki Parakou pazarlarında çocuk işçiliği üzerine yapılan bu çalışmanın amacı, nitel bir yöntemle çocuk işçiliğinin anlaşılmasına katkıda bulunmaktır. Böylece çocuk işçiliğinin nedenleri, sonuçları ve toplum tarafından algılanması incelenmiştir.

Parakou pazarlarında çalışan üç kategorideki çocuklarla görüşülmüştür. Yaşları 6-17 arasındadır. Her şeyden önce, genellikle kız olan koruyucu çocuklar bulunmaktadır. Patronun yetkisi altındaki bu çocuklara aylık ödeme yapılır. Bu çocuklara Benin'de “vidomegon” denir. Sonra kendi aileleriyle birlikte yaşayan ve geçimlerini sağlamak için kendi başlarına çalışmaya karar veren çocuklar vardır. Bu çocuk kategorisi, kazandıkları para hakkında kimseye bilgi vermemektedir.

Orta sınıf mahallelerde yaşayan bazı koruyucu çocukların aksine, bu çalışmaya katılanların çoğu gecekonduarda yaşamaktadır. Ancak burada bir paradoks vardır. Gecekonduarda yaşayan çocuklar, güzel mahallelerde yaşayan koruyucu akranlarından daha mutlu görünür. Yerleştirilen çocuklara, işverenleri tarafından daha az iyi davranılır gibi görünmektedir.

Çocukların aileleri ile ilgili olarak beş (5) çocuk, ebeveynlerinden birinin vefatı dolayısıyla yetim kaldıklarını beyan etmiştir. Genel olarak ankete katılan çocukların ebeveynleri okuma yazma bilmemektedir. Aynı şekilde, okula gitmiş ebeveynlerin eğitim düzeyleri ilkokul seviyesindedir. Mesleki statülerine gelince ebeveynlerin çok azının istikrarlı bir işi vardır. Ailelerinin ihtiyaçlarını yeterli düzeyde karşılamakta güçlük çekerler. Çünkü çoğunlukla çok eşlidirler ve ortalama yedi (7) çocuğa sahiptirler. Çocuklar, çok erken yaşlardan itibaren kendi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yaşam şekline hapsolmuş gibidirler. Dolayısıyla çalışmak, bu çocukların hayatta kalmalarını garanti eden tek çıkar yol haline gelmektedir.

Parakou'da pazarlara yakın sokaklarda, trafik ışıklarında, sokak satıcıları gibi ticari faaliyetlerde bulunan çocukların görülmesi yaygındır. Bu çocukların genellikle mendil, maske, hafif mutfak gereçleri, pamuklu çubuk, ampul, kitap vb. sattığı dikkat çekmiştir. Onların bir kısmının, tüccarlar için bir ücret karşılığında çok ağır koliler taşıdığı gözlenebilir. Taze domates, soğan, biber, salatalık, patlıcan, marul ve diğerleri gibi küçük baharatların satışında da bazen on yaşın altında küçük kızların çalıştığı görülmektedir. Ekonomik faaliyetlere katılan çocuklar genellikle ücret karşılığında kendi ebeveynleri dışındaki kişilerle birlikte yaşayan koruyucu çocuklardır.

Dolayısıyla bu çocuklar çalışmaları nedeniyle tehlikelere maruz kalmaktadır. Bu tehlikeler arasında, götördükleri çok ağır paketler nedeniyle fiziksel gelişimleri zarar görenler bulunmaktadır. Büyükler istismar kazalara maruz kalma, özellikle korona virüs pandemisinin şiddetli olduğu bu zamanlarda hastalıklara maruz kalma vb. Bunlardan bazılarıdır.

Yukarıda anlatılanların tümü ışığında, çocuk işçiliğine son verilmesi için önerilerde bulunulması acildir. İlk önerilerimiz hâlihazırda çalışmakta olan çocuklarla ilgilidir. Devlet, Çalışma Bakanlığı aracılığıyla gerçekten de çocuk işçiliği ile mücadele için uygun bir strateji geliştirmelidir. Devlet, güvenilir bir veri tabanı oluşturabilmek çalışan çocukların hedeflenmesine ve sınıflandırılmasına dikkat etmelidir.

Çocuklara ilişkin bu veri tabanı, 1989 tarihli Birleşmiş Milletler 169 Sözleşmesi'nde öngörüldüğü gibi, bu çocukların iş yerlerinin yakınında eğitim merkezlerinin oluşturulmasıyla ulusal düzeyde bir profesyonel entegrasyon politikasının geliştirilmesine olanak sağlamaktadır. Pazarlarda çalışan çocuklara verilecek günlük öğrenimden kasıt, bu çocuklar için okuma yazma merkezleri ve pazarların yanında, çocukların en az iki saat gidebileceği dikiş, boyama, makyaj gibi mesleki eğitim merkezlerinin oluşturulması anlamına gelir.

Okula giden ve zorunlu olarak çalıştırılan çocuklar için bazı öğretmenlerin psikolojik olarak onlara bakması için yetiştirilmesi gerekir. Çünkü önemli olan eğitimlerine devam etmelerine yardımcı olmaktır.

Genel bir tavsiye olarak devlet şunları yapmalıdır:

- İlk ve ortaöğretimi tüm çocuklar için ücretsiz yapılmalıdır.
- Çocukların okullarından uzak kalmasını önlemek için her köyde okullar inşa edilmelidir.
- Ebeveynlere, çocuklar için okulun önemi konusunda farkındalık yaratılmalıdır.
- Her bölümde 14 yaşından büyük çocuklar için çeşitli meslekler içeren ücretsiz eğitim merkezleri oluşturulmalıdır.

- Yoksulluk sınırının altındaki tüm aileler için sosyal yardım sağlanmalıdır.

Araştırmamız sırasında, insanların çocuk işçiliği ile çocuk sömürüsü arasında bir fark gözetmediği ortaya çıkmıştır. Çalışmayı, çocukların sömürülmesini nitelendirmelerini ve sömürülen çocuk vakalarını kınamalarını sağlamak için nüfusları duyarlı hale getirmek gerekmektedir. Bu önerilerin uygulanması, uzun vadede çocuk işçiliğinin tüm biçimlerine son verilmesini mümkün kılınabilir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

Alacahan O. (2010), Çocuğunu Sokakta Çalıştıran Ailelerin Sosyo-Ekonomik Profili, Tutum ve Beklentileri, S. 139, Sosyal Siyaset Konferansları, Sayı: 59, /2, s. 133–147 (Çevrimiçi): <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/9311>, Erişim: 16 Mart, 2022.

Adepoju A. (1999), La famille africaine, Paris, Karthala.

Akço, S. (1997), "Medeni Hukuk Açısından Hukuk", Çocuk Hakları ve Yerel Yönetim, İstanbul, S.10.

Alabay, E. (2018), Risk Altındaki Çocuklar / Sokak Çocukları, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Ankara.

Alptekin K. (2011), Sokakta Çalışan Çocuklar ve Aileleri: Düzce Örneği. Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi, 22 (1), 25-48.

Altuntaş, B. (2003), Mendile, Simite, Boyaya, Çöpe... Ankara Sokaklarında Çalışan Çocuklar. İletişim Yayınları: İstanbul.

Artous A. (2016), Karl Marx, Le travail et l'émancipation, Paris, Les Éditions sociales, coll. « Les parallèles », 196 p., textes choisis, présentés et commentés par Antoine , ISBN : 978-2-35367-025-3.

Attanasso M-O. (2005), « Pauvreté, inégalité intra-ménage et relation de genre au Bénin ». Rapport d'études thématiques MIMAP – Bénin.

Avsar, Z. (2007). Çocuk İşçiliği ile Mücadelede Öğretmen El Kitabı, Ankara.

- Avşar Z. ve Ögütoğulları, E. (2012), Çocuk İşçiliği ve Çocuk İşçiliği Mücadele Stratejileri. Sosyal Güvenlik Dergisi, 2 (1), 9-40.
- Azalou T. (2010), Socialisation et Travail des Enfants dans les Communautés Africaines, Cas du Bénin, AUO-A233.
- Baldé A. (September, 2010), the Case of Talibé Children: Unveiling one of the Faces of West-African Poverty.
- Bahri A., & Gendreau F. (2006), Le travail des enfants dans le contexte africain , S. 497-512.
- Banque africaine de développement (2022), Perspectives économiques du Bénin, <https://www.afdb.org/fr/pays-afrique-de-louest-benin/perspectives-economiques-au-benin>.
- Basu, K. et Van P.H. (1998), The economies of child labor, the American economic review, 88.(3), Pp.554-575.
- Becker, G. (1962), Instrument in Human Capital: a theoretical analysis, journal of political economy, vol.LXX.
- Boursin F. (2002), Travail et Trafic des Enfants Versus Scolaire, Colloque de Recherche face aux Défis de l'Education au Burkina Faso, 19-22 novembre, Ouagadougou, AREB – INSS/CNRST-IRD, S.16.
- Bulut & Gülcan (2012), Çocuk İşçiliği ve Eğitim, öğretmen el kitabı, t.c.Aile, çalışma ve sosyal hizmetler bakanlığı, genel yayın no:72, isbn: 978-605-7888-00-6
- Büyüköztürk, Ş., Ve vd. (2014). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: A PEGEM AKADEMİ.

Cantwell N. (2011), La genèse de l'intérêt supérieur de l'enfant dans la Convention relative aux droits de l'enfant in Journal du droit des jeunes 2011/3 (N° 303), pages 22 à 25.

Chabi Imorou A. R. (2012), Le phénomène talibé a Malanville : analyse des enjeux et conflits autour d'un système éducatif coranique, mémoire de maîtrise, UAC, FLASH.

Cunningham H. (1991), The Children of the Poor - Representations of Childhood Since the Seventh Century, Oxford, Blackwell.

Çakmak, G. (2021), Günümüzde Çocuk İşçiliğinin Sosyo-ekonomik nedenleri: Türkiye ve Meksika Örnekleri, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Diallo, Y. (2002), Les déterminants du travail des enfants en cote d'Ivoire, université montesquieu-Bordeaux4, document de travail n° 5, 16p.

Diallo Y. (2008), les activités des enfants en Afrique Subsaharienne : les enseignements des enquêtes sur le travail des enfants en Afrique de l'Ouest, ucw-simpoc working paper.

Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (2017), Türkiye'de Çocuk İşçi Olmak, DİSK Yayınları.

Doğan I. (2001), "Çocuk Haklar Açısından Türkiye'de Çocuk Olgusu", Ankara: Milli Eğitim Dergisi Sayı: 151, (Çevrimiçi):

<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/151/dogan.htm>, Erişim: 16 Marta, 2022.

Dünya Bankası (1990), World Development Report, Oxford University Press.

- Durkheim E. (1892), De la Division du Travail Social, PUF, 8è édition, Paris.
- Durkheim E. (1937), Les règles de la méthode sociologique, s. 34, 22ème éd. Quadrige/Puf 149 pages.
- Efe, H. ve Uluoğlu, S. A. (2015), “Dünyada Çocuk İşçiliği İle Mücadelede Geline Nokta ve Geleceğe Dair Bazı Öngörüler”, Eğitim Bilim Toplum Dergisi, 13 (51), 46-72.
- Erdoğan, E. ve Uyan Semerci, P., (2019), “Türkiye'de 2000 Sonrası Akademik Yazında Çocuk İşçiliği Çalışmalarının Değerlendirilmesi”, Çalışma ve Toplum Dergisi, 63(4), S.2503-2537.
- Erny. P.(1990), L'enfant dans la pensée traditionnelle de l'Afrique Noire , L'Harmattan, Paris, s. 197
- Fellous M. (1981), Socialisation de l'Enfant Bambara. In: Journal des Africanistes, Tome 51 Fascicules 1-2.s.201 215.doi:10.3406/jafr.1981.2025N (Çevrimiçi): https://www.persee.fr/doc/jafr_0399-0346_1981_num_51_1_2025, Erişim: 16 Ekim, 2021.
- Fleury C. (2007), cours de sociologie du travail, Université de Montréal, Département de sociologie,
- Fourn E., (2011), Genre et Evolution des Valeurs Familiales en Afrique: Cas du Bénin, CEDEAO, S. 27.
- Friedmann G. (1960), Qu'est-ce que le Travail ? 15-4 s. 684-701, (Çevrimiçi): https://www.persee.fr/doc/ahess_0395-2649_1960_num_15_4_421644 Erişim: 16 Nisan, 2021

- Friedmann G., Naville P. (1962), *Traité de sociologie du travail*, revue française de sociologie, vol 3, n°3, pp339-342. https://www.persee.fr/doc/rfsoc_0035-2969_1962_num_3_3_610916 Erişim: Nisan, 2021
- Fyfe A. (1989), *ChildLabour*, Cambridge, Policy Press,
- Gelis J. (1986). *The Evolution of Statues of The Child in Western Europe: From The Collective Body To The Private Body*. *Social Search*, S.53.
- Gökçe B. (1984), *Orta Öğretim Gençliğinin Beklenti ve Sorunları*. Ankara: Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı,
- Günöz M. (2006), *Türkiye'de Çocuk İşçiliği Sorun Bizim Bilgilendirme Materyali Kitap 1.*, Dumat Ofset, 2. Baskı, Ankara.
- Günöz, M. (2007), "Türkiye'de Çocuk İşçiliği Sorunu ve Çözüm Önerkleri", *Türkiye Kurumu Genel Müdürlüğü*, 14, s.113, Yüksek Lisans Tezi, Ankara
- Grawitz, M., (2004), *Lexique des Sciences Sociales*, Paris, DALLOZ.
- Hans van de Glind (2010 : 9), *Migration and Child Labour Exploring Child Migrant Vulnerabilities And Those of Children Left-beh for İLO*, Rapor
- Hayoz M.Grünig S., Landry C. (2006), *Séminaire enfant travailleur SE sur Traité de sociologie du travail de Georges Friedmann, Pierre Naville*.
- Hinrichsen, M. B. (2017), *Encountering Work: Intergenerational Informality, Child Labor, and Malnutrition in Urban Ecuador*. *Anthropology of Work Review*, 38(2), 81-91. <https://doi.org/10.1111/awr.12120>.
- Hounyoton H. B. (2009), *La protection de l'enfant vidomegon au Benin : mythe ou réalité ?*, Master 2 recherche Université catholique de Lyon / UPMF Grenoble -

dans la catégorie: droit et sciences politique, droit de l'homme et liberté fondamentales.

Kane C. H. (1979), *Aventure Ambigüe*, Paris, Brodard et Taupin.

Igue, O. J., & Afouda, S. (1992), *L'Etat-entrepôt au Bénin commerce informel ou solution à la crise ?* Paris: Karthala.

Ilo, (2020), https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---relconf/documents/meetingdocument/wcms_735904.pdf Erişim Tarihi: 30.09.2022

ILO. (1989), *Convention (n° 169) relative aux peuples indigènes et tribaux*,

ILO (2020), *Çocuk İşçiliği : 2020 Küresel Tahminler, Eğilimler ve Gelecek Yol*, S. 3

Imorou S. ve Sambieni E. (2018), *Devenir Talibé à Malanville au Bénin : Entre Exigence Religieuse et Contingence Sociale*, 1, Article 123-136, Cotonou, Bénin, Erişim: 13 Eylül <https://zenodo.org/record/1160703#.Yx-hoFFBy00>.

INSAE (2008), *Enquête Nationale sur le Travail des Enfants au Bénin*, S. 38

Insaie (2020), *Note sur la pauvreté en 2019*

Invernizzi A. (2003), *Des Enfants Libérés de l'Exploitation ou des Enfants Travailleurs Doublement Discriminés : Positions et Oppositions sur le Travail des Enfants*, *Déviance et Société*, 27 (4), 459-481.

Kasatura, İ. (2002). *Sokaktaki Çocuklar Sokakta Çalışan Çocuklar*. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Dergisi*, 2, 211-227.

- Kora S. (2013), L'Implication des Enfants dans les Petits Métiers au Sein du Marché ARZEKE de Parakou : Logiques et Représentations des Acteurs, Mémoire de Maîtrise, UAC-FLASH, Abomey-Calavi.
- Kora S. ve Sambieni E. (2015), Fondements Sociaux et Institutionnels du Travail des Enfants dans le Grand Marché Arzèkè de Parakou au Bénin.
- Lachaud, P. (2004), Le travail des enfants et la pauvreté en Afrique : Un réexamen appliqué au Burkina Faso, Université Montesquieu - Bordeaux IV, S.10-12.
- Lahlou M. (2006), « Le travail des enfants au Maroc » Tome 2, pp. 1009-1027.
- Manier B. (2010), Travail des Enfants, les Leçons des Pays Emergents par Bénédicte, MAEP/BENIN. (2019), Stratégie national pour l'e-Agriculture au Bénin 2020-2024, s.6
- Marx K., (1867), Le Capital (traduction française : Éditions sociales, 1976)
- MCEAB (2014), Rapport d'état du système éducatif, S. 88
- MFPSS, (2012), Politique Nationale de Protection de l'Enfant, Cotonou, Bénin
- Nations-Unies-Bénin (2020), Etude des impacts socio-économiques de la Covid-19 au Bénin,
- Ndembi D. L., (2007), le travail des enfants en Afrique subsaharienne: Le cas du Bénin, du Gabon et du Togo, L'Harmattan.
- Nieuwenhuys, O. (1996), L'Exploitation des Enfants en Economie Domestique, Le Cas du Kerala (Inde), in Schlemmer, pp. 419-436.

- Oral B. & Cetinkaya F. (2017), Sosyolojik Bir Olgu Olarak Göç, Tanımı, Nedenleri ve Göç Kuramları, Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı AD, Kayseri, TÜRKİYE fevcetin@erciyes.edu.tr
- Öztornacı, B. & Demirdöğen, A. (2015), Farklı Eşdeğerlik Ölçeklerine Göre Temel Yoksulluk Göstergelerinin Değişimi: Türkiye Örneği. Tarım Ekonomisi Dergisi, 21 (1), 7-15.
- Pilon M. (2003), confiage et scolarisation en Afrique de l'Ouest : un état des connaissances, in preparation of the EFA monitoring report of UNESCO.
- Predestin J.M. (2007), L'exploitation de la main-d'oeuvre enfantine au regard du Droit du Travail en Haiti: Etude basée sur des Observations faites à Port-au-Prince, Gonaïves et Cap-Haïtien à partir de 1994 Université d'état d'Haiti - Licence en Droit.
- Sainsaulieu R. (2019), L'action culturelle du travail organisé Renaud Dans L'identité au travail , pages 539 à 660
- Schlemmer B. (1996), l'enfant exploité oppression, mise au travail, prolétarianisation, paris, karthala-orstom.
- Schlemmer B. (1997), Propositions de recherche sur l'exploitation des enfants au travail faites aux sciences sociales, qui, en france, ignorent encore la question, paris, karthala-orstom, no 50, automne, s. 67-88
- Schultz. (1961), Investment in human capital, American economic reviews, no 51, pp.1-17.

Sertelin, Ç., (2003), “Ebeveyn Tutumlarının Sosyo-Kültürel Yapı ve Aile Fonksiyonları ile İlişkisi”, (Yayınlanmamış) Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul, S.20

Sindjoun L. (1996), « La civilisation internationale des mœurs : éléments pour une sociologie de l'idéalisme structurel dans les relations internationales », Études internationales, vol. 27, no 4, s. 848.

Teiga B. (2011), Vidomegon, les enfants-esclaves du Benin <http://www.slateafrique.com/731/vidomegon-enfants-esclaves-benin> Erişim Tarihi: 22.08.2022

Terre des Homme. (2013). https://www.tdh.ch/sites/default/files/argumentaire-contre-l-exploitation-des-enfants-par-le-travail_fr.pdf Erişim Tarihi: 03.10.2022.

Ton P. et Wankpo E. (2004), La production du coton au Bénin, FUPRO-Bénin. 52p.

Tor, H. (2010). “Türkiye de Çocuk İşçiliğinin Boyutları”, Zeitschrift Für Die Welt Der Türken (Türklerin Dünyası Dergisi) / Journal of World of Turks ; EBSCO, DOAJ IndexCopernicus 8211; ZDB-DNB v.b., Vol 2(25-42), S.32.

Türk Mendeni Kanunu. (2001). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf> Erişim Tarihi : 27.09.2022.

Unesco (2011), L'Education pour tous en Afrique Subsaharienne en 2010: rapport pour la réunion du Groupe de haut niveau, Jomtien 22-24 mars 2011.

UNICEF (1997), La situation des enfants dans le monde, S.33.

Ürüt M. (6 Haziran, 2008), “Ekranın Çocuk İşçileri”,
<https://www.habervesaire.com/ekranin-cocuk-iscileri-2/> Erişim tarihi :
17.12.2021

Trattner W. (1970), Crusade for the Children: A History of the National Child Labor
Committee and Child Labor Reform in America, Quadrangle Books).

Whittaker A. (1986), Child Labour and its Causes, Spring, Third World Now

William M. & Jo B. (1998), Child Labour: Promoting the Best Interests of Working,
Second Edition, Save the Children, London (England), ISBN ISBN-2-940217-06-
8, s. 28, Opinion Papers (120), EDRS PRICE MF01/PCO2 Plus Postage.

Yıldıran, G., (2002) ; “Yaşananlar, Yönelimler ve Eğitim”, Boğaziçi Üniversitesi
Eğitim Dergisi, cilt 19, no. 2, s. 61-80.

Diğer kaynaklar (internet)

<https://www.plan-international.fr/nos-combats/droits-des-enfants/causes-et-consequences-du-travail-des-enfants-dans-lemonde/#:~:text=Les%20conditions%20de%20travail%20des,nuisent%20%C3%A0%20leur%20d%C3%A9veloppement%20physique%E2%80%A6> Erişim Tarihi:

01.10.2022

https://instad.bj/images/docs/insae-publications/annuelles/AS-INSAE/5.%20Annee_2019/Annuaire_Statistique_National_2019.pdf Erişim Tarihi:

06.10.2022

<https://books.google.com.gh/books?id=0yGPTsRubWEC&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false> Erisim Tarihi : 10.01.2022

<https://parakou-bibou.com/histoire-royaumes-nord-benin/> Erisim tarihi : 17.12.2021

<https://populationstat.com/benin/parakou> Erisim tarihi: 14. 02. 2022

<http://www.travaildesenfants.org/fr/content/les-facteurs-explicatifs> Erisim Tarihi:

12.01.2022

<http://www.travaildesenfants.org/fr/content/les-facteurs-explicatifs> Erişim Tarihi:

12.01.2022

EKLER

EK 1: FOTOĞRAFLAR

Çalışma Yeri: Parakou Pazarlar

Parakou'daki Arzèkè Pazarında Satıcı Çocuklar

INFINIX HOT 8 LITE
AI TRIPLE CAMERA

INFINIX HOT 8 LITE
AI TRIPLE CAMERA

INFINIX HOT 8 LITE
AI TRIPLE CAMERA

Talebe Çocuklar

Çocuk Gecekonduları

EK 2: YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

Bu araştırma, Necmettin Erbakan Üniversitesi Yüksek Lisans öğrencisi SAMON YERO Oumarou tarafından yürütülmektedir. Pazarda çalışan çocuklara ilişkin bilgi edinmek amacıyla, görüşmelere dayandırılarak yapılmaktadır. Yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilerin gizliliği sağlanacak ve bu araştırma dışında hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Sorulara vereceğiniz cevapların doğru ve samimi olması araştırmanın güvenilirliği ve geçerliliği açısından önemli görülmektedir. Yardımlarınız için teşekkürler.

Görüşme Tarihi :

Görüşmenin Yapıldığı Yer :

Görüşmenin Başlangıç ve Bitiş Saati :

A. DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

1. Yaş:
2. Cinsiyet: K: E:
3. Nerede Doğdunuz ?
4. Nerede ve kiminle yaşıyorsunuz ?

B. Eğitim Durumları

a. Okulu Bırakan Çocuklara İlişkin Bilgiler

5. Okulu ne kadar süre önce bıraktınız?
6. Okulu hangi sınıfta bıraktınız ?

7. Okulu bırakmanızın nedenleri nelerdir ?

b. Okula Hiç Gitmemiş Çocuklarda Bilgiler

8. Okula gider misiniz ?

9. Okula giden arkadaşlarınızı gördüğünüzde nasıl hissediyorsunuz ?

10. Neden okula gitmediniz ?

11. Hala okula gitmek ister misiniz ?

c. Çalışan Çocukların Düşük Akademik Performansına İlişkin Bilgiler

12. Okul ve işi birleştirmeyi nasıl başarabilirsiniz ?

13. Okulda düzenli misiniz ?

14. Okula her gün gelir misiniz ?

15. Dersleri iyi takip eder misiniz ?

16. Okuldaki en yüksek notlarınız nelerdir ?

17. Yaptığınız işin notlarınıza etkisi var mı? Nasıl ?

C- AİLEYE İLİŞKİN SORULAR

18. Anne babanız hayatta mı ?

19. Ne zamandan beri yetimsiniz ?

20. Her iki ebeveyninizin eğitim düzeyi hakkında bilgi verir misiniz ?

21. Neden okulu bıraktınız ?

22. Tek eşli veya çok eşli bir aileden misiniz ?

23. Kaç erkek kardeşiniz var ? Pozisyonunuz nedir ?

24. Babanızın ve annenizin faaliyeti nedir ?

D- ÇOCUKLARIN ÇALIŞMA YAŞAMINA İLİŞKİN BİLGİLER

25. Pazarda ne iş yapıyorsunuz ?

26. Yapmadığınız iş türleri var mıdır? Bu iş türleri hangileridir ?

27. Ne kadar süredir çalışıyorsunuz ?

28. Pazardaki çalışma koşullarınızdan bahsedebilir misiniz ?

29. Günde kaç saat çalışıyorsunuz ?

30. Günde ne kadar para kazanıyorsunuz ?

31. Bu parayla ne yapıyorsunuz ?

32. Gelecek planlarınız nelerdir ?

E- ÇOCUKLARIN PAZARLARDA MARUZ KALDIKLARI TEHLİKELER İLİŞKİN BİLGİLER.

33. Pazarda çalışırken kendinizi güvende hissediyor musunuz? Anlatılabilir misiniz?

34. Pazardaki işinizin olan riskler nelerdir?

35. Pazarlarda yaptığımız işin sağlığınıza herhangi bir etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?

36. Pazardaki işinizin sağlığınıza üzerindeki tehlikeli bize anlatılabilir misiniz?

EK 3: GÖZLEM FORMU

KATILIMCI: Boy, kılık kıyafet, temizlik.

GÖRÜŞMENİN SEYRİ: Tereddüt, sessizlik, sessizliğin süresi, muhatapların mimikleri, yüz ifadesi, istekli ya da isteksiz cevap verme.

KATILIMCININ YAŞADIĞI KONUT VE SEMT: Mahallenin şehir içindeki konumu, evin genel görünümü.

EK 4: ARAŞTRMA İZİNİ VE REKTÖRLÜK ONAYI

UNIVERSITE D'ABOMEY-CALAVI
FACULTE DES SCIENCES HUMAINES ET SOCIALES
DEPARTEMENT DE SOCIOLOGIE-ANTHROPOLOGIE

AUTORISATION DE RECHERCHE

Je soussigné, Dr (MC) Azizou CHABI IMOROU, Chef du Département de Sociologie-Anthropologie (DS-A) de l'Université d'Abomey-Calavi (UAC), certifie que Monsieur **Oumarou SAMON YERO**, étudiant en Master de l'Université Necmettin Erbakan (Turquie), mène des recherches sur le sujet : « **Travail des enfants en Afrique : cas du marché de Parakou au Bénin.** »

Je vous prie à cet effet de bien vouloir lui faciliter l'accès aux informations dont il a besoin.

En foi de quoi, la présente autorisation lui est établie pour servir et valoir ce que de droit.

Abomey-Calavi, le 10 mars, 2021

Le Chef Département,

EK 5 : GÖRÜŞMECİLERİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ VE MÜLAKAT TARİHLERİ

1. Görüşmeci: Kız, 12 yaşında, eğitimsiz, (Arzeke Pazarı). Mülakat tarihi:15.03.2021.
2. Görüşmeci: Kız, 15 yaşında, eğitilmiş, ilkököl, (Arzeke Pazarı). Mülakat tarihi: 15.03.2021.
3. Görüşmeci: Kız, 12 yaşında, okulu bıraktı, (Arzeke Pazarı). Mülakat tarihi:15.03.2021.
4. Görüşmeci: Erkek, 9 yaşında, okulu bıraktı, (Arzeke Pazarı). Mülakat tarihi:15.03.2021.
5. Görüşmeci: Erkek, 17 yaşında, eğitilmiş, ortaokul, (Arzeke Pazarı). Mülakat tarihi: 17.03.2021.
6. Görüşmeci: Erkek, 7 yaşında, okulu bıraktı, (Arzeke Pazarı). Mülakat tarihi: 17.03.2021.
7. Görüşmeci: Erkek, 8 yaşında, eğitilmiş, ilkököl, (Arzeke Pazarı). Mülakat tarihi: 17.03.2021
8. Görüşmeci: Kız, 10 yaşında, okulu bıraktı, (Depôt pazarı). Mülakat tarihi:17.03.2021.
9. Görüşmeci: Erkek, 15 yaşında, eğitilmiş, ortaokul, (Depôt pazarı). Mülakat tarihi: 17.03.2021.
10. Görüşmeci: Kız, 8 yaşında, okulu bıraktı, (Arzeke Pazarı). Mülakat tarihi: 20.03.2021.

11. Görüşmeci: Erkek, 12 yaşında, okulu bıraktı, (Arzeke Pazarı). Mülakat tarihi: 20.03.2021.
12. Görüşmeci: Erkek, 9 yaşında, okulu bıraktı, (Arzeke Pazarı). Mülakat tarihi: 20.03.2021.
13. Görüşmeci: Erkek, 11 yaşında, eğitimsiz, (Arzeke Pazarı). Mülakat tarihi: 20.03.2021.
14. Görüşmeci: Kız, 11 yaşında, okulu bıraktı, (Arzeke Pazarı). Mülakat tarihi:20.03.2021.
15. Görüşmeci: Kız, 8 yaşında, eğitimsiz, (Arzeke Pazarı). Mülakat tarihi: 20.03.2021.
16. Görüşmeci: Kız, 17 yaşında, eğitimsiz, (Zongo Pazarı). Mülakat tarihi: 24.03.2021
17. Görüşmeci: Erkek, 9 yaşında, eğitimsiz, (Zongo Pazarı). Mülakat tarihi: 24 .03.2021.
18. Görüşmeci: Erkek, 14 yaşında, eğitimsiz, (Zongo Pazarı). Mülakat tarihi: 24.03.2021.
19. Görüşmeci: Kız, 10 yaşında, eğitimsiz, (Arzeke Pazarı). Mülakat tarihi: 27.03.2021.
20. Görüşmeci: Kız, 7 yaşında, eğitimli, ilkokul, (Arzeke Pazarı). Mülakat tarihi: 27.03.2021.
21. Görüşmeci: Kız, 13 yaşında, eğitimsiz, (Arzeke Pazarı). Mülakat tarihi:27.03.2021.

22. Görüşmeci: Kız, 13 yaşında, eğitimsiz, (Arzeke Pazarı). Mülakat tarihi: 27.03.2021.
23. Görüşmeci: Erkek, 10 yaşında, okulu bıraktı, (Arzeke Pazarı). Mülakat tarihi: 27.03.2021.
24. Görüşmeci: Erkek, 13 yaşında, eğitilmiş, ilkokul, (Depot Pazarı). Mülakat tarihi: 31.03.2021.
25. Görüşmeci: Erkek, 6 yaşında, talibe, (Depot Pazarı). Mülakat tarihi: 31.03.2021.
26. Görüşmeci: Kız, 16 yaşında, eğitimsiz, (Depot Pazarı). Mülakat tarihi: 31.03.2021.
27. Görüşmeci: Erkek, 14 yaşında, talibe. (Arzeke Pazarı). Mülakat tarihi:03.04.2021.
28. Görüşmeci: Erkek, 7 yaşında, talibe. (Arzeke Pazarı). Mülakat tarihi: 03.04.2021.
29. Görüşmeci: Erkek, 16 yaşında, talibe, (Arzeke Pazarı). Mülakat tarihi:03.04.2021.
30. Görüşmeci: Kız, 11 yaşında, eğitimsiz, (Arzeke Pazarı). Mülakat tarihi: 03.04.2021.